

Nærdemokrati i udvikling

Steffen Hartje

NÆRDEMOKRATI I UDVIKLING

Udviklingsråd i Varde Kommune og andre
forsøg på at forny nærdemokrati og
borgerinddragelsesprocesser

Fritid & Samfunds Forlag

NÆRDEMOKRATI I UDVIKLING. UDVIKLINGSRÅD I VARDE KOMMUNE OG ANDRE FORSØG PÅ AT FORNY
NÆRDEMOKRATI OG BORGERINDDRAGELSESPROCESSER

© Steffen Hartje og Fritid & Samfunds Forlag 2008

Forlagsredaktion

Steffen Hartje

Grafisk tilrettelægning og layout

Fritid & Samfunds Forlag

Fotos

Fritid & Samfund

Illustrationer

Kortet s. 33, Varde Kommunes udviklingsråd, er lavet af Kirsten Fallesen, Kort og GIS, Varde Kommune.

Illustrationen s. 62, Vordingborg-modellen, er lavet af Fritid & Samfund på basis af modellen på Vordingborg Kommunes hjemmeside.

Sats og tryk

Sat med Minion og Meta og trykt hos AKA-PRINT A/S, Århus

1. udgave, 1. oplag

Oplag

700

ISBN 978-87-90589-06-6

Alle rettigheder forbeholdes. Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har indgået aftale med Copy-Dan og kun inden for de i aftalen nævnte rammer. Undtaget herfra er korte uddrag til brug ved anmeldelse.

Udgivet med støtte fra Indenrigs- og Sundhedsministeriets Landdistriktpulje

Kontakt- og distributionsadresse

Fritid & Samfunds Forlag

Skt. Nicolaus Gade 2, 8000 Århus C

Tlf.: 86 18 26 27

www.fritid-samfund.dk

INDHOLD

Indledning 7

KAPITEL 1

Udviklingsråd i Varde Kommune 9

Kølediskdemokrati 13

Hvilke organiseringsmuligheder af nærdemokratiet skulle benyttes? 14

Lokaludvalg med formel kompetence 15

Lokalråd og fællesråd uden formel kompetence 15

Foreningernes fællesråd 16

Landsbyråd 17

Undersøgelse af borgernes syn på forslaget om at etablere de nye lokalråd 20

Indenrigs- og Sundhedsministeriets tænketank om nærdemokrati 22

Udviklingsråd – en ny organiseringsform af nærdemokratiet 26

Baggrunden for at etablere udviklingsråd 26

Lokalfora bliver til udviklingsråd 27

Udviklingsrådene bliver etableret 32

Den geografiske inddeling af Varde i udviklingsråd 33

Første stormøde efter dannelsen af rådene 34

KAPITEL 2 ARBEJDET I UDVIKLINGSRÅDENE

Hvordan er arbejdet i udviklingsrådene kommet i gang? 38

Fokusgruppeinterview med repræsentanter for udviklingsrådene 38

Fokusgruppeinterview med medlemmer af Varde Byråd 46

Foreløbig status på udviklingen af udviklingsrådsmodellen 56

KAPITEL 3 NÆRDEMOKRATI I ANDRE KOMMUNER

Erfaringer med at lave nærdemokratimodeller i andre kommuner 60

Silkeborg Kommune – Både lokalråd og lokaludvalg er nedsat af byrådet 60

Lokaludvalg i København 62

Holbæk Kommune – Lokalfora som styringsnetværk 65

Vordingborg Kommune – Lokalråd og Dialogudvalg 66

Andre former for borgerinddragelse i kommunerne 69

Århus-modellen for borgerinddragelse 69

Demokratiregnskab i Næstved Kommune 74

KAPITEL 4 **BORGERINDDRAGELSE OG NETVÆRKSSTYRING**

Erfaringer med netværksstyring i Holbæk Kommune

Interview med Jacob Torfing, RUC, om erfaringer fra Holbæk Kommune 78

 Kommentarer til udviklingsrådsmodellen i Varde Kommune 86

*Borgerinddragelse og netværksstyring set i forhold til
udviklingsrådsmodellen*

Samtale med Jens Hoff, Københavns Universitet, om borgerinddragelse 88

Efterord 91

Centrale personer i udviklingsrådsprojektet 93

Bilag 95

 Forslag til vedtægter for udviklingsrådene

 Geografisk inddeling af Varde i udviklingsråd

Litteratur 99

Noter 100

Bogens forfatter 101

Indledning

Et af de store spørgsmål i forbindelse med gennemførelsen af den nye kommunalreform er, om de nye større kommuner vil medføre et demokratisk underskud. Når der bliver færre kommunalpolitikere, og kommunerne geografisk er blevet større, er der en fare for, at det vil gå ud over nærdemokratiet, fordi politikerne vil have en tendens til at flytte opmærksomheden fra det lokale niveau og i stigende grad blive generalister. Desuden vil lokalsamfundenes indflydelse blive relativ mindre, når de bliver en del af en meget større kommune med mange flere lokalområder.

For at imødegå faren for en svækkelse af det deltagende demokrati har en række af de nye kommuner taget initiativ til at iværksætte et udviklingsarbejde, der skal sikre, at de også efter de kommunale fusioner har et vel fungerende nærdemokrati, der bygger på et stort folkeligt engagement.

Denne publikation beskriver nogle af de forsøg, der har været på at organisere dialogen mellem lokalsamfundene og byråd på en ny måde, der tager højde for de ændrede vilkår, som den skal fungere under. Kommunalreformen skaber ikke kun problemer for demokratiet, den giver også nogle nye muligheder, i og med at de større kommuner har flere resurser og har mulighed for at indføre nye, mere hensigtsmæssige organiseringsformer, der bl.a. kan imødegå den „sognetænkning“, der har kendetegnet mange kommuner.

Dialogen og samarbejdet mellem borgere og kommunalpolitikere gennem forskellige former for borgerinddragelsesprocesser er i dag ikke kun nødvendigt for at sikre et velfungerende demokrati, som både politikere og borgere tager ansvar for. Det er også nødvendigt, fordi der er problemer i et moderne samfund, der ikke kan løses uden borgerinddragelse. Det er eksempelvis svært at forestille sig, at man kan løse miljøproblemer og sundhedsproblemer eller lave byfornyelse uden at inddrage borgene.

I et højteknologisk og specialiseret samfund er det heller ikke længere holdbart kun at benytte sig af en traditionel hierarkisk politisk styringsmodel til løsningen af alle opgaver. Derfor arbejdes der i nogle kommuner på at udvikle nye netværksstyringsformer, der inddrager borgerne på en ny måde, og arbejder på tværs af tidligere forvaltningsgrænser og kompetenceniveauer.

Første del af denne bog er en beskrivelse af, hvordan man konkret har arbejdet med at lave en ny organisering af nærdemokratiet i Varde Kommune: „Udviklingsrådsmodellen“.

De overvejelser, der er blevet gjort i denne proces, giver et godt billede på nogle af de problemer og muligheder, som mange kommuner har haft i forbindelse med gennemførelsen af kommunalreformen.

Anden del består af en beskrivelse af andre kommuners forsøg på at forny nærdemokratistrukturen eller på andre måder sætte fokus på borgerinddragelsesproblematikken.

Tredje og sidste del består af to interview med to af landets førende forskere i netværksstyring og borgerinddragelsesprocesser. Interviewene drejer sig om, hvilken relevans borgerinddragelse og netværksstyring kan have i demokratiudviklingen.

*Steffen Hartje
Maj 2008, Århus*

KAPITEL 1

Udviklingsråd i Varde Kommune

Udviklingsarbejdet i Varde Kommune startede allerede før gennemførelsen af kommunalreformen i Blaabyrg Kommune. Blaabyrg var indtil sammenlægningen en lille vestjysk kommune i det daværende Ribe Amt med 6.500 indbyggere. I sommersæsonen mangedobles indbyggerantallet med turister i de mange sommerhus, der er placeret i det naturskønne område ved Vesterhavet. Indtægten fra turisterhvervet og fra de store landbrugsarealer var væsentlige indtægtskilder for kommunen, der desuden var karakteriseret ved at ligge i et geografisk udkantsområde, have en negativ befolkningsudvikling, have manglende tilgang af erhvervsdrivende og en lav beskæftigelse.

Alle faktorer, der indikerede et behov for at igangsætte nye initiativer, der kunne vende denne udvikling.

På plussiden havde kommunen en tradition for udbredt nærdemokrati i landsbyerne og rådede over mange lokale netværk, der bidrog til at opbygge og udvikle de lokale fællesskaber. Desuden var kommunen selvforsynet med et hurtigt bredbåndsnet, der kunne give nye udviklingspotentialer for såvel erhvervsudvikling som udviklingen af et aktivt medborgerskab.

Det vigtigste mål for projektet var at etablere et forum, der kunne støtte demokratiudviklingen og udviklingen af et aktivt medborgerskab og samtidig være katalysator for det lokale engagement og den lokale udvikling.

Inspirationen til dette forum var de landsbyråd, der var etableret i mange af de kommuner, der rådede over større landdistriktsområder, og som bl.a. fungerede som en ramme for dialogen mellem kommunalbestyrelsen og borgerne i landdistrikterne. Desuden ville man i projektet anvende de muligheder, som den nye informationsteknologi gav for kommunikation mellem borgere og mellem borgere og politikere.

Det nye forum skulle medvirke til:¹

- Koordinationen og erfaringsudvekslingen mellem foreninger og sammenslutninger i landsbyer og landdistrikter.
- At styrke det lokale foreningsliv og kulturarbejde i landdistrikterne.
- At landbruget selv aktivt kunne være med til at præge strukturtilpasningen.
- At turismen fik et godt fodfæste i landsbyerne og landområderne.
- At der blev gjort en indsats for den trafikale infrastruktur på landet.
- At stimulere erhvervsudviklingen i landdistrikterne.
- At sikre at både den private og offentlige service fungerede i landdistrikterne.
- At styrke naboomsorg.
- At forbedre sameksistensen og levevilkårene i landsbyerne.

Udviklingsarbejdet havde således det dobbelte sigte både at styrke demokratiudviklingen og gennem denne via et folkeligt engagement også at bidrage til kommunens generelle udvikling.

Gennem en vitalisering af nærdemokratiet, der ofte er præget af aktiviteter med sigte på fælles værdier og kulturelt indhold, skulle forsøget prøve at stimulere det folkelige engagement og borgernes lyst til at tage del i den kommunale udvikling. Desuden skulle det nye forum bidrage til at udvikle et nyt samspil mellem kommunalbestyrelse og lokalinteresser samt at „forbedre den politiske ledelse, styring og kobling til nærmiljøet i de enkelte landsbyer og lokalsamfund“.²

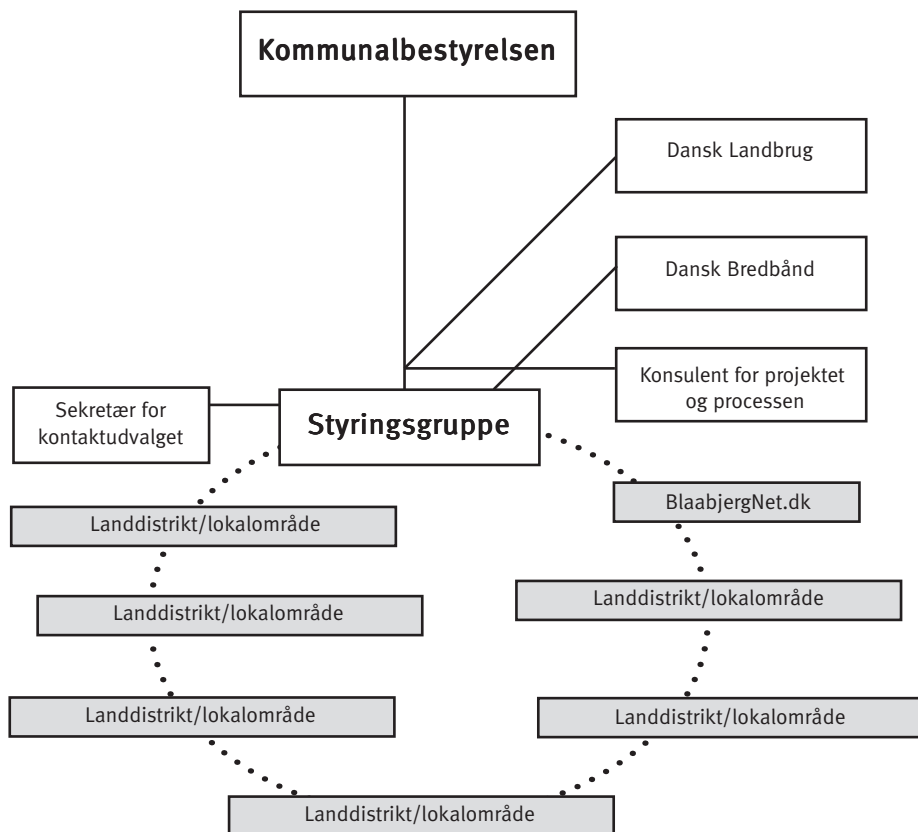
Blaabjerg Kommunes landdistriktspolitik skulle udgøre en vigtig ledetråd for det nye forums virke.

PARTNERSKAB MED SYDVEST ENERGI, DANSK BREDBÅND OG DANSK LANDBRUG

Der var i forbindelse med forberedelsesfasen en ambition om, at den nye nærdemokratimodel ikke kun skulle kunne fungere i Blaabjerg Kommune, men også skulle kunne anvendes i den meget større Ny Varde Kommune og desuden kunne fungere som inspiration for andre kommuner i forbindelse med gennemførelsen af kommunalreformen.

For at sikre at projektet fik gennemslagskraft både på regionalt og nationalt niveau blev Sydvest Energi, Dansk Bredbånd og Dansk Landbrug indbudt til at deltage i projektets styringsgruppe.

Sydvest Energi og Blaabjerg Kommune havde i forvejen et partnerskab og en samarbejdsaftale i forbindelse med udbredelsen af lyslederkabler i

Projektets organiseringsmodel

området, der betød, at Blaabjerg var en af de førende kommuner med hensyn til at kunne tilbyde borgerne en meget hurtig netadgang. Det var derfor nærliggende, at man forsøgte at anvende den nye IT-teknologi som et element i nærdemokratiudviklingen – f.eks. som en ny kommunikationsmulighed for dialogen mellem lokalsamfundene og mellem borgere og kommunalpolitikere.

Dansk Bredbånd, der er en af de største udbydere i landet af bredbåndstjenester, havde en interesse i at forsøge at udvikle nye typer af netbaserede tjenester, herunder nye former for kommunikation mellem borgerne og IT-støttet undervisning. Derfor var firmaet også interesseret i et projekt, der satte fokus på udviklingen af lokale og kommunale netværk med nærdemokratiet som hovedtema.

Dansk Landbrug var en naturlig og meget relevant partner for et projekt, der skulle skabe udvikling og styrke nærdemokratiet i de tyndtbefolkede landbrugsområder. Et af de vigtigste mål for Dansk Landbrug er at sikre, at de mennesker, der er tilknyttet erhvervet, forsat skal opleve bosætning på landet som værende attraktiv, hvad der bl.a. kan ske ved at stimulere og opbygge et levende og dynamisk samspil blandt beboere i landdistrikterne. Udviklingen af en demokratimodel, der tilgodeser landdistrikterne i forbindelse med gennemførelsen af kommunalreformen, havde også organisationens interesse, fordi der var en frygt for, at landbrugets særlige interesser kunne drukne i de nye storkommuner.

Kølediskdemokrati

Blaabjerg Kommune, havde som mange andre danske kommuner, et meget aktivt og varieret foreningsliv, der byggede på en engageret frivillig arbejdskraft. I de fleste lokalområder var der også aktive sogneforeninger, der bidrog til at lave en koordinerende indsats i lokalområdet.

Dialogen mellem borgere og politikere fungerede også godt. „Afstanden“ fra borgere til politikere og embedsmænd var kort. Det var meget let at komme i kontakt med borgmesteren og de kommunale embedsmænd, hvis man havde et problem, man havde brug for at forelægge det politiske system.

Blaabjerg Kommune var således en god repræsentant for en demokratisk praksis, der benævnes som „kølediskdemokratiet“. Kølediskdemokratiet kan defineres som en demokratiform, der typisk praktiseres i mindre kommuner, hvor borgerne ofte møder kommunalpolitikere og andre vigtige beslutningstagere i deres hverdag, når de eksempelvis køber ind i supermarkedet og møder politikerne ved køledisken, hvor man står og overvejer, hvad der skal være aftenens menu. Kølediskdemokratiet giver borgerne god mulighed for ofte at være i dialog med politikerne på en uformel og ubureaukratisk måde.

Den tætte dialog mellem borgere og politikere giver en række fordele: Borgerne kan hurtigt få en tilbagemelding på nogle af deres problemer, politikerne kan få en større indsigt i de problemer, der rører sig i kommunen, og den kan fremme kvaliteten i dialogen mellem de to partnere.

Den tættere sociale kontakt mellem borgere og politikere i de små kommuner kommer også til udtryk i antallet af personlige stemmer ved kommunevalget. Undersøgelser viser, at andelen af personlige stemmer stiger, jo lavere antal indbyggere kommunerne har. Den personlige stemmeandel udgjorde således i 2001 86,8 % i kommuner med under 5.000 indbyggere og 81 % i kommuner med mellem 5.000 og 9.999 indbyggere. I modsætning hertil udgjorde andelen af personlige stemmer kun 62,8 % i kommuner med over 100.000 indbyggere.³

Kølediskdemokratiet kan dog også indebære nogle ulemper. Det kan være svært for politikerne at foretage upopulære beslutninger, fordi de, efter at disse beslutninger er blevet taget, kan blive mødt af vrede reaktioner i deres daglige møde med borgerne. Der kan også være en fare for, at politikerne gennem den daglige dialog i for høj grad bliver inspireret til at arbejde med enkeltsager i stedet for at hæve sig op på et mere generelt niveau.

Hvilke organiseringsmuligheder af nærdemokratiet skulle benyttes?

Det oprindelige mål for udviklingsarbejdet var, at de nye lokalfora skulle etableres som landsbyråd, men inden arbejdet med at etablere landsbyråd gik i gang, blev det besluttet at undersøge, om der var andre organiseringsformer af nærdemokratiet, der passede bedre til projektets målformuleringer.

Som følge heraf blev de forskellige kendte former for organisering af nærdemokratiet undersøgt nærmere med henblik på at finde den bedst egnede organiseringsform.

Baggrunden for hovedparten af de eksisterende organiseringer af nærdemokratiet har været den decentraliseringspolitik, der har præget det danske samfund siden vedtagelsen af den tidligere kommunalreform i 1970. Decentraliseringspolitikken skulle bl.a. bidrage til at forny den offentlige sektor og til at løse det hastigt voksende antal offentlige opgaver og sikre, at de større kommuner, der blev resultatet af reformen, fik flere opgaver at varetage.

Allerede efter kommunalreformen i 1970 var der en frygt for, at de nye og større kommuner – 1400 sogne blev reduceret til 275 kommuner – ville resultere i et demokratisk underskud. Som følge heraf begyndte tankerne om, at der kunne etableres lokalråd som et modvægt til den centralisering, som reduceringen af antallet af kommuner var udtryk for. Lokalrådstanken blev primær koncentreret om de store byer (København, Århus, Odense, Aalborg m.fl.), hvor faren for, at kommunalpolitikkerne mistede kontakten med lokalbefolkningen, var størst.

I København nåede man så langt, at der blev etableret en række lokalråd. Lokalrådene blev defineret som folkevalgte organer, der gennem uddelegering af kompetence fra byrådet fik til opgave at varetage denne kompetence i et geografisk afgrænset område af kommunen. Der var således tale om formelle repræsentative organer, der bedst kan sammenlignes med minibyråd i et geografisk afgrænset område.

De første lokalråd havde således som mål at sikre en borgerinddragelse i de politiske beslutningsprocesser gennem en formaliseret kompetenceudlægning. I denne forståelse af lokalråd sammensættes rådet enten i forhold til kommunalbestyrelsens sammensætning eller af repræsentanter fra lokalområdet efter direktiv fra kommunalbestyrelsen

Forsøget i København blev imidlertid på grund af manglende politisk opbakning ikke en succes, og efterhånden døde lokalrådsdebatten ud. Den blev imidlertid taget op senere, og der har været flere forsøg med nedsættelse af denne type af lokalråd bl.a. i Herlev Kommune.

LOKALUDVALG MED FORMEL KOMPETENCE

Det er også i dag muligt for kommunerne i henhold til den kommunale styrelseslovs § 65 at nedsætte lokaludvalg, der tildeles en selvstændig kompetence på en række nærmere angivne områder. Sammensætningen af udvalget skal fastsættes af kommunalbestyrelsen og behøver ikke at være repræsentativ, men vil oftest være det. Desuden kan den i henhold til § 17, stk. 4 nedsætte et særligt udvalg under kommunalbestyrelsen, som bl.a. kan fungere i et samspil med lokaludvalgene.

En nærdemokratimodel bestående af formelt nedsatte lokaludvalg i henhold til styrelsesloven vil have den fordel, at de kan tildeles en selvstændig kompetence, men har samtidig den ulempe, at det meget let kan blive et lidt tungt bureaukratisk system, der ikke passer særlig godt til de nye ofte mere ad hoc-agtige former for borgerinddragelse, hvad der formodentlig er årsagen til, at få kommuner har valgt denne løsning. Den løsningsmulighed blev også afvist i Blaabyrg/Varde Kommune, fordi man hellere ville udvikle en mere fleksibel model, der bygger på et frivilligt samspil med det lokale foreningsliv, de kommunale institutioner og det private erhvervsliv.

LOKALRÅD OG FÆLLESRÅD UDEN FORMEL KOMPETENCE

I stedet for at tildele lokaludvalg eller lokalråd formel kompetence i henhold til styrelsesloven kan dialogen mellem byråd og lokalsamfund opbygges på de resurser og netværk, der i forvejen findes i lokalsamfundene.

I de fleste kommuner har borgerne selv taget initiativ til at lave organisationer, der skal forsøge at øge lokalsamfundenes indflydelse gennem lobbyvirksomhed og forsøg på at komme i dialog med byrådet. Disse organisationer kan have flere forskellige navne, lokalråd, fællesråd m.m., men har det til fælles, at de bygger på frivillig arbejdskraft. Medlemmer af lokalrådene er typisk ildsjæle fra det lokale foreningsliv, der brænder for bestemte sager og som ønsker, at lokalområdet er velforsynet med offentlige institutioner (skoler, børnehaver m.v.) samt har et godt miljø og en god infrastruktur.

I modsætning til lokaludvalg med formel kompetence kan man ikke gå ud fra, at bestyrelsesmedlemmerne af lokalrådene er repræsentative valgte for det lokalområde, som de repræsenterer. Medlemmerne af lokalrådet er primært engagerede borgere, der er aktive i en lang række sammenhæng. De er typisk foreningsaktive og repræsenterer en forening i arbejdet, men kan også deltage som enkeltpersoner uden at repræsentere andre end sig selv, hvis vedtægterne ellers tillader det. En borgerinddragelse gennem lokalråd skal tage højde for, at lokalrådenes bestyrelsesmedlemmer ikke nødvendigvis er repræsentative for lokalsamfundets synspunkter i den konkrete sag.

FORENINGERNES FÆLLESRÅD

Der findes flere borgeretableret organiseringer, der er opbygget på samme grundlag som lokalrådene, men har andre navne. I Århus Kommune har foreningslivet eksempelvis etableret „Foreningernes fællesråd“, der er en sammenslutning af foreningerne i en række lokalsamfund samt i dele af selve Århus By. Efter at være startet i nogle enkelte lokalområder, har ideen om at etablere fællesråd bredt sig til stadig flere og flere områder og udgør nu et vigtigt dialogforum for kommunen og for dens forsøg på at lave borgerinddragelse.

Fællesrådene er opbygget som foreninger med vedtægter, og de udfører bl.a. følgende opgaver:

- At skabe overblik over og informere om de forskellige aktiviteter, der tilbydes i lokalområderne.
- At være lydhør over for befolkningens behov for nye aktivitetstyper og foreslå løsninger herfor.
- At hjælpe de lokale foreninger med at føre en sag frem over for det kommunale system.

Problemet med at opbygge en nærdemokratimodel på lokalråd eller lignende organer er, at det ikke kan forventes, at der er lokalråd i alle kommunens lokalområder, og der derved bliver områder, byrådet ikke umiddelbart kan komme i dialog med. Desuden er der i de fleste kommuner et meget stort antal lokalområder, der vil betyde et meget stort antal lokalråd, hvis tilnærmelsesvis alle lokalområder har etableret et. Det vil derfor kunne blive et problem for byrådet eksempelvis at være i kontinuerlig dialog med 60–80 lokalråd.

LANDSBYRÅD

Landsbyråd er en fælles betegnelse for lokalfora, der varetager landsbyernes fælles interesser og fremmer samarbejdet mellem kommunen og de tyndtbefolkede landområder. Landsbyrådene findes i mange af de kommuner, der har landdistrikter, og kan eksempelvis bestå af to repræsentanter fra hver landsby i en kommune.

Hovedparten af rådene er nedsat af kommunen som et led i udformningen af en landdistriktspolitik, men der er også enkelte landsbyråd, som borgerne selv har taget initiativ til at nedsætte.

Eksempler på arbejdsområder, som landsbyrådene kan have:

- Være medansvarlig for og tage initiativ til landsbyprojekter.
- Arbejde for at landsbyerne kan udvikle sig.
- Være en samlende faktor for landsbyerne og landdistrikterne og fremme en bæredygtig udvikling.
- Støtte samspil/netværk mellem landsbyerne indbyrdes og mellem landsbyerne og kommunen.
- Præge landdistriktspolitikken.
- Styrke erfaringsformidlingen (landdistrikternes ve og vel debatteres).
- Være fast høringspart vedr. lokalplaner.
- Arbejde for at bevare landsbymiljøet.
- Styrke medansvar og den lokale identitet (gennem events).
- Uddele en pulje til støtte for landdistriktsprojekter.
- Bidrage til renoveringen af forsamlingshuse.
- Bidrage til arbejdet med at etablere naturstier, legepladser m.m.

Landsbyrådenes organiseringsform bygger primært på en repræsentativ demokratitankegang, ved at hver landsby vælger repræsentanter til et landsbyråd, eller ved at der etableres et landsbyråd i hver landsby, der herefter sender repræsentanter til et fælles landsbyråd.

Finansiering

Landsbyrådenes arbejde finansieres af medlemskontingent og kommunale tilskud (f.eks. til en udviklingspulje, ved at stille arbejdskraft til rådighed m.m.). Nogle råd klarer sig uden kommunale tilskud.

Aktivitetsniveauet er meget forskelligt. Nogle råd har et højt aktivitetsniveau (f.eks. et møde om måneden), andre har få møder om året.

Ifølge en undersøgelse foretaget af Landsforeningen Af Landsbysamfund er der en tendens til, at kommune og landsbyer samarbejder mere og mere, hvad der bl.a. skyldes, at der er etableret landsbyråd mange steder. Samar-

bejdet er steget støt siden 1990, ikke mindst på grund af Indenrigsministeriets tilskudspolitik, og kan have mange former. Nogle landsbyråd arbejder udelukkende med fordeling af penge til projekter i landsbyerne, andre stiller arbejdskraft til rådighed til løsning af konkrete opgaver i lokalområderne.

Generelt kan det konstateres, at landsbyrådsmodellen er ganske velfungerende uden på nogen måde at være revolutionerende.

At modellen ikke blev gennemført i Blaabyrg Kommune, skyldtes, at man ønskede en nærdemokratimodel, der dækkede hele kommunen ikke kun dens landdistrikter. Det var vurderingen i Blaabyrg Kommune, at det også ville styrke landdistrikterne, hvis de indgik i et netværk med bysamfundet frem for at have deres egen nærdemokratistruktur.

UNDERSØGELSE AF BORGERNES SYN PÅ FORSLAGET OM AT ETABLERE DE NYE LOKALFORA

På grund af at ingen af ovennævnte nærdemokratimodeller passede særligt godt til behovet i Blaabyrg Kommune, blev det vedtaget at forsøge at udvikle en helt ny model. For at sikre at borgerne fik indflydelse på udformningen af den nye nærdemokratimodel, blev der afholdt borgermøde og gennemført en interviewundersøgelse.

I interviewundersøgelsen blev en række borgere, der var kendte for at være aktive i lokalområderne, spurgt om deres holdning til:

- Ideen om at etablere nye lokalfora.
- Hvilke opgaver, de mente, det nye forum kunne varetage.
- Hvordan arbejdet i forummet kunne organiseres.
- Hvor mange fora der skulle dannes, og hvilke geografiske områder de skulle dække?

Undersøgelsen viste, at der var opbakning til ideen om at etablere lokalfora. Der var et ønske blandt alle informanterne om, at der blev aftalt faste kontaktmøder mellem det lokale foreningsliv og kommunalpolitikkerne.

Den viste desuden, at hvis de nye lokalfora skulle have borgernes interesse, var det nødvendigt, at deres formål blev gjort tydeligt. Skulle de være høringspartnere i bestemte sager? Hvordan skulle dialogen mellem lokalforaene og byrådet foregå? Hvor ofte skulle de to parter mødes? Hvilke opgaver skulle de arbejde med? Fik de et økonomisk tilskud til den administrative drift?

På den ene side ville borgerne gerne have en udmelding om politikernes intentioner med de nye lokalfora, og på den anden side ville de også gerne selv gennem en dialog med politikkerne have indflydelse på den nye konstruktion. Informanterne så desuden gerne, at de nye lokalfora kunne bidrage til at koordinere nogle af de foreningstilbud, der allerede fandtes i lokalsamfundet og til at skabe et bedre samarbejde mellem de forskellige aktører, fordi *tingene kan blive for små. Der er brug for en større volumen.*

Nogle af informanterne pegede på, at de nye lokalfora kunne bidrage til at udvikle et netværk mellem foreningslivet og det private erhvervsliv bl.a. i forhold til at få flere til at bosætte sig i kommunen samt opgaven med at styrke kvaliteten i turisttilbuddene. Andre udtrykte frygt for, at den daværende nærhed mellem borgere og politikere ville forsvinde, når Blaabyrg Kommune blev en del af en langt større Varde Kommune.

Alle informanter gav desuden udtryk for, at det var vigtigt, at de nye lokalfora fik en form for økonomisk tilskud fra kommunen. Som mini-

mum et mindre beløb til afholdelse af møder, porto, kopiering m.v.

ANTALLET AF LOKALFORA

En af de svære opgaver, der skulle løses på baggrund af samtalerne med kommunens borgere, var spørgsmålet om, hvor mange lokalfora der skulle etableres, samt hvilke af de daværende sogne der sammen skulle udgøre et nyt lokalfora.

Kommunen havde syv større lokalområder, Kvong, Outrup, Henne, Nørre Nebel, Lydum, Nymindegab og Lunde, og det ville ikke være hensigtsmæssigt at lade hvert af disse områder udgøre et lokalfora, fordi det ville kunne medføre, at de gamle modsætningsforhold mellem nogle af områderne ville blive forstærket gennem den nye demokratimodel. Områderne var heller ikke hver især store nok til at udgøre en hensigtsmæssig enhed.

På baggrund af undersøgelsen blev der fremsat et forslag om at etablere tre lokalfora. Det skulle senere vise sig, at denne opdeling aldrig blev realiseret, fordi kommunalreformen blev gennemført, før lokalforastrukturen kom på plads i Blaabyrg Kommune, og den mistede derved sin relevans.

INFORMATIONSFORDIDLING OM PROJEKTETS AKTIVITETER

En forudsætning for, at en nye nærdemokratimodel ville kunne etableres, var, at borgerne fandt den velegnet til at varetage dialogen mellem kommunen og lokalsamfundene. Aktørerne i lokalsamfundene skulle desuden kunne føle et ejerskab til den, ved at de selv indgik i selve udformningen af ideen. Det var derfor vigtigt, at der allerede på et tidligt tidspunkt i processen blev iværksat en god informationsformidling om hensigten med det nye tiltag, samt at der blev igangsat en debat i lokalsamfundene om, hvordan den konkret kunne udformes.

BLAABJERGNET.DK

For at sikre denne informationsformidling blev der indledt et samarbejde med „BlaabyrgNet.dk“, der var en internetportal, der fungerede som et samlingspunkt for kommunens borgere med links til de lokale nyhedssider i området. Portalen formidlede bl.a. nyheder og oplysning om kommende arrangementer til kommunens borgere og til de mange besøgende turister i området. Blaabyrg Portalen var etableret som en selvstændig forening med et økonomisk starttilskud fra kommunen. Finansieringen skete ved hjælp af medlemskontingenter og reklameindtægter.

Portalen omtalte løbende nærdemokratiprojektets udvikling og gav mulighed for, at borgerne kunne kommentere projektets forskellige tiltag.

Indenrigs- og sundhedsministeriets tænketank om nærdemokrati

Et andet tiltag til at synliggøre og skabe debat om projektet var afholdelse af en konference i september 2005 på Axelborg i København. Blandt oplægsholderne på konferencen i København var Holbæks borgmester Jørn Sørensen, der også var formanden for den tænketank, som regeringen havde nedsat for at styrke nærdemokratiet i forbindelse med gennemførelsen af kommunalreformen.

Tænketankens opgave var frem til sommeren 2005 at tilvejebringe et inspirationsgrundlag for det videre arbejde med at styrke nærdemokratiet. Tænketanken skulle endvidere pege på lovændringer, „hvis der skulle vise sig et behov herfor.“⁴

Tænketanken havde få dage før konferencens afholdelse netop afsluttet sit arbejde med udgivelse af et oplæg, *Tænketanken om nærdemokrati – redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet*, der således kunne indgå i debatten på konferencen.

I oplægget opfordres kommunalbestyrelserne i de nye større kommuner til at overveje, hvordan samspillet skal være mellem kommunalbestyrelse, borgere og det civile samfund samt at formulere en nærdemokratipolitik, der gør spillereglerne klare for dette samspil.

En nærdemokratipolitik vil ifølge oplægget bl.a. dreje sig om, „at borgerne mobiliseres til at deltage i udviklingen af det lokale samfund. Den måde, som kommunerne yder service på, er med til at skabe strukturer og værdier, som er afgørende for, hvordan samfundskulturen udvikler sig. Det er vigtigt, at borgerne i bred forstand engagerer sig i det samfundsskabende nærdemokrati, og at kommunalbestyrelsen sikrer legitimiteten ved at give et konstruktivt mod- og medspil. Det er centralt, at kommunalbestyrelsen overvejer og forholder sig til disse perspektiver i formuleringen af den samlede politik for nærdemokratiet i kommunen. Det indebærer bl.a., at man vurderer, hvilke processer der på de enkelte områder sikrer en optimal deltagelse, herunder om der skal etableres særlige strukturer – f.eks. råd – der kan give med- og modspil til kommunalbestyrelsen på konkrete politik-områder.“⁵

Tænketankens anbefalinger passede således til den proces, der allerede var igangsat i Blaabyrg Kommune. I oplægget opereres der med tre former for deltagelse i nærdemokratiet: „Brugerdemokrati“, „lokaldemokrati“ og „projektdemokrati“ i stedet for den mere traditionelle opdeling mellem

borgerinddragelse og brugerinddragelse, hvor borgerinddragelse er forsøget på at involvere borgerne i lokalområderne i politiske beslutninger for det pågældende lokalområde, og brugerinddragelse er forsøget på at indtage lokalbefolkningen i deres rolle som brugere af eksempelvis en institution, i foreningsarbejdet som brugere af offentlige anlæg og lokaler eller gennem arbejdet i et brugerråd.

I oplægget kaldes brugerinddragelse for brugerdemokrati, „borgerens deltagelse som bruger“, og borgerinddragelse benævnes som „lokaldemokrati“. Desuden indføres det nye begreb projektdemokrati, der kan defineres som borgernes ad hoc-deltagelse i demokratiske processer via et bestemt projekt. De nye termer forvirrede mere, end de skabte forståelse omkring de forskellige former for samarbejde mellem det politiske system og det civile samfund.

Tænketanken er generel meget positiv i sin bedømmelse af den nuværende brugerdeltagelse i kommunerne: „Det samlede billede af brugerdeltagelsen i kommunerne er positivt. F.eks. er brugerbestyrelser en vigtig ressource og dialogpartner for kommunalbestyrelsen. Brugerdeltagelsen har mange steder vist sig velegnet til at skabe et stærkt engagement, og den sikrer, at mennesker med en stærk interesse og stor viden på de enkelte områder bliver hørt. Der er mange eksempler på, at kommunalbestyrelser med succes har givet bl.a. brugerbestyrelser større indflydelse, end de er forpligtigede til efter loven.”⁶

Som følge deraf opfordres kommunerne til i samarbejde med brugerne at formulere generelle politiske målsætninger og visioner for kommunens brugerinddragelse. For at styrke brugerinddragelsen yderligere anbefaler tænketanken, at kommunalbestyrelserne giver brugerorganerne i kommunerne et større ansvar og en større reel kompetence, fordi det efter dens opfattelse vil føre til et større engagement og ansvar. Eksempelvis kan kommunerne indrette den kommunale administration således, at den tilgodeser mulighederne for, at brugerbestyrelserne får en mere direkte indflydelse ved, at driftsansvaret delegeres til de udførende institutioner, og ved at man overvejer muligheden for at indgå kontrakter med brugerbestyrelserne, som tydeliggør deres rolle og samspil med byrådet.

I forhold til borgerinddragelse har Tænketanken forbavsende få forslag. Det anbefales, at byrådene bør formulere overordnede visioner omkring borgerinddragelse, der efterleves i den daglige opgaveløsning, og at kommunerne skaber rammerne for, at så mange borgere som muligt kan engagere sig i lokalsamfundet, og at det er vigtigt at indtænke alternative

inddragelsesmetoder, så alle uanset baggrund reelt oplever at kunne deltage. Desuden peges der på, at borgerinddragelse ikke bør iværksættes, uden at byrådet bliver forpligtet på en opfølgning, og at den skal kobles til en kontinuerlig proces i byrådet, hvis borgernes engagement skal bevares.

Tænketanken anbefaler heller ikke lovændringer i forhold til muligheden for at kunne nedsætte lokaludvalg med formel kompetence. I arbejdet har det været overvejet at ændre lovgivningen således, at det bliver borgerne i lokalsamfundet, der selv vælger deres repræsentanter, men tanken blev forkastet: „Tænketanken har drøftet muligheden for, at lovgivningen ændres således, at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at medlemmerne af et lokaludvalg vælges ved direkte valg. Et argument for dette er, at man herved ville give kommunalbestyrelsen en mulighed for at sikre, at et lokalområdes borgere selv kan bestemme, hvem der skal sidde i et lokaludvalg. Et argument, der trækker i den anden retning, er, at man herved ville oprette endnu et folkevalgt organ, hvilket kan fremstå mere som en knopskydning af den offentlige sektor end en styrkelse af borgerinddragelsen. Der er således en risiko for, at det kunne føre til en udvikling i retning af en offentlig sektor med fire niveauer. Et direkte valgt lokalråd ville også kunne så tvivl om kommunalbestyrelsens ansvar for nærdemokratiet i kommunen.“⁷

Tænketankens medlemmer er enige om vigtigheden af, at kommunalbestyrelserne tilrettelægger borgerdeltagelsen på baggrund af lokale forhold – og at de har friheden hertil. De er desuden enige om, at dette ikke medfører, at kommunalbestyrelsen skal have mulighed for at etablere direkte valgte lokalråd. Derimod er det vigtigt, at lokalrådet får en bred sammensætning, hvor de lokale aktører er repræsenteret. Tænketanken vil således ikke anbefale, at der etableres en generel mulighed for, at kommunalbestyrelsen etablerer lokalråd med direkte valgte medlemmer.

„De muligheder for nedsættelse af formelle lokaludvalg, der findes i lovgivningen, giver kommunalbestyrelserne rig mulighed til at inddrage borgerne som medborgere ad de mere formaliserede kanaler. Tænketanken har derfor ikke identificeret et behov for generelle ændringer i lovgivningen om lokaludvalg.“⁸

Tanken om, at kommunerne skal have mulighed for at nedsætte lokalråd med direkte valgte medlemmer, afvises således, og det er tydeligt, at tænketanken ikke er begejstret for lokaludvalg og råd, der bygger på en formel kompetenceudlægning fra byrådet. I stedet anbefaler den byrådet at være opmærksom på „udviklingen i retning af mere uformelle deltagelsesformer.

F.eks. kan inddragelse af lokalsamfund i kommunen ske i uformelle borgerfora, hvor både borgere og foreninger kan deltage på ad hoc basis, dvs. afhængig af de konkrete sager og uden forpligtelse til længerevarende deltagelse.”⁹

Det kan virke modsætningsfuldt, at tænketanken anbefaler, at brugerorganer tildeles et større ansvar og mere reel kompetence for at styrke borgernes engagement i brugerinddragelsesprocesser, samtidig med at den ikke anbefaler at give organer, der varetager borgerinddragelse (lokalråd m.v.), større formel kompetence.

I oplægget er man også opmærksom på problemet med, at borgerinddragelse via borgeretablerede lokalråd kan føre til lokalchauvinisme, derfor henstilles det til byrådene, at de skal være opmærksomme på: „At borgerinddragelse ud fra medborgerperspektivet ikke alene er knyttet til borgernes interesse for bestemte lokalsamfund eller institutioner, men også skal tage højde for og opmuntre til et bredere helhedsengagement i hele kommunens udvikling.“¹⁰ Og det er vigtigt, at der er tale om reel inddragelse af forskellige synspunkter og indsigelser fra såvel borgere, foreninger m.v., når byrådet tilrettelægger høringsprocesser, samt at kommunalpolitikkerne føler sig forpligtiget til at forholde sig til og svare på de synspunkter og indsigelser, der bliver fremlagt.

I tænketankens oplæg er der kun et væsentligt forslag til lovændringer på nærdemokratiområdet. Det er forslaget om, at regeringen: „bør overveje ændringer af lovgivningen for så vidt angår mulighed for øgede kompetencer til brugerbestyrelser“.¹¹

I stedet for konkrete forslag indeholder oplægget en række gode anbefalinger, der kan inspirere kommunerne til at fokusere mere på vigtigheden af at prioritere bruger- og borgerinddragelsesprocesser både for at styrke nærdemokratiet og for at udnytte de offentlige resurser bedre.

Hovedparten af de anbefalinger, tænketanken havde i oplægget, var genkendelige fra debatten i Blaaby Kommune og havde været inde i overvejelserne om udformningen af den nye nærdemokratimodel. Ikke mindst problemstillingen om hvordan man kunne undgå, at de nye lokalfora vil kunne blive for lokalchauvinistiske og føre til en opblussen af den gamle „sognekrig“, var meget relevant. Af samme årsag blev det bl.a. besluttet, at de nye lokalfora ikke måtte komme til at bestå af de syv gamle sogne. Opgaven gik derfor ud på at finde andre inddelinger, som det ville være muligt for borgerne at identificere sig med, og som samtidig havde en passende størrelse.

Udviklingsråd – en ny organiseringsform af nærdemokratiet

Efter at Blaabyrg sammen med Helle, Ølgod, Varde og Blaavandshuk Kommuner indgik i en fusion og blev til Ny Varde Kommune, blev det nødvendigt at tage nærdemokratiprojektet op til ny overvejelse.

Selv om der fra projektstarten havde været en intention om, at det skulle kunne overføres til den nye og meget større kommune, var der ingen garanti for, at det nye byråd havde samme opfattelse.

Det viste sig imidlertid hurtigt, at der var en meget positiv holdning til projektet blandt medlemmerne af det nye byråd, og der blev hurtigt givet grønt lys for, at det kunne videreføres på samme grundlag. Opgaven blev derfor at forsøge at tilpasse forarbejdet til den meget større kommune både i forhold til befolkningstal og i forhold til areal.

Ny Varde Kommune er med sine 50.000 indbyggere og et areal på 1255 km² meget større end Blaabyrg Kommune, og der måtte derfor udvikles en ny nærdemokratimodel, der tog højde for virkeligheden i den nye kommune.

BAGGRUNDEN FOR AT ETABLERE UDVIKLINGSRÅD

Det ville være hensigtsmæssigt, hvis hverken de gamle sogne eller de gamle kommuner blev fastholdt som enheder i den ny nærdemokratistruktur, hvis man ville undgå nye „sognedannelser“. I stedet skulle der skabes nye enheder, der kunne give kommunen en stærk sammenhængskraft og udvikle en fælles identitet hos borgerne. Derfor gik projektgruppen i gang med at udvikle en nærdemokratimodel der:

1. Kunne sikre, at alle lokalområder blev dækket af en organisering.
 - a. Alle borgere skulle have mulighed for at henvende sig til et lokal forum og forelægge en sag. Det var ikke kun de stærke lokalsamfund, der skulle kunne komme til orde.
2. Kunne styrke samarbejde på tværs af de nuværende lokalsamfund og derved skabe en fælles identitet.
3. Skulle sætte fokus på udviklingsperspektivet. Lokalforaenes arbejde skulle være fremadrettet i stedet for at sidde fast i gamle mod-sætningsforhold.
4. Kunne sikre en dialog mellem lokalsamfund og politikere i en større kommune, hvor politikerne ikke har mulighed for at være i en kontinuerlig dialog med et stort antal lokalsamfund.

5. Kunne sikre større lokalindflydelse på kommunens udvikling, ved at foræene kunne bære de lokale ideer videre ind i en større sammenhæng.
6. Kunne arbejde med større opgaver, som mange små lokalområder vil have svært ved at varetage alene.
7. Gennem diskussioner kunne hjælpe med at gøre lokale initiativer til et fælles anliggende for hele kommunen.
8. Kunne skabe udvikling og dynamik.
9. Kunne være med til at synliggøre de forskellige lokale initiativer og dermed inspirere andre lokalområder til at følge trop.

LOKALFORA BLIVER TIL UDVIKLINGSRÅD

Projektgruppens arbejde udmundede i et konkret forslag til en nærdemokratimodel for kommunen, der blev kaldt „Forslag til etablering af udviklingsråd i Varde“.

Forslaget havde taget højde for ovennævnte målsætninger, samt at antallet af borgere pr. politiker var steget med gennemførelsen af den nye fusion, og at politikerne derfor ville få mindre tid til at tage sig af enkeltsager og i højere grad ville blive generalister.

At byrådspolitikerne i højere grad bliver generalister og i ringere grad har tid til at beskæftige sig med enkeltsager, er ikke nødvendigvis dårligt for det kommunale demokrati, men det stiller krav om, at der bliver udviklet nye måder at organisere det på. På samme måde som det politiske niveau og det forvaltningsmæssige niveau via fusionen var i gang med at blive omorganiseret og effektiviseret, var det også nødvendigt, at nærdemokratimodellen tog højde for den ændrede og mere centralistiske kommunale struktur.

Der ville også være behov for at intensivere udviklingen i lokalsamfundene i Varde, således at de kunne gøres attraktive både for virksomheder og for nye bosættere. Derfor skulle foreningslivet, de offentlige institutioner og det private erhvervsliv inspireres til at etablere nye samarbejdsformer, der kunne bidrage hertil.

Disse overvejelser resulterede i, at det blev foreslået, at der skulle etableres 9-12 udviklingsråd, og at hvert udviklingsråd skulle dække et storskole-distrikt eller have en tilsvarende størrelse. De nye lokalfora blev kaldt udviklingsråd, dels fordi man ønskede at signalere, at arbejdet i dem blev fremadrettet med fokus på, at der skulle skabes udvikling, dels fordi de størrelsesmæssigt kom til at dække et areal og et indbyggerantal, der var større end de eksisterende lokalfora. Udviklingsrådene skulle være dialog-

fora og indsamle gode ideer til, hvordan lokalsamfundene og kommunen som helhed kunne udvikles samt forsøge at føre dem ud i livet i samarbejde med det nye byråd.

Begrundelsen for at bruge storskoledistrikterne som geografiske arbejdsområder for de nye råd var, at de har en størrelse, der sikrede, at alle udviklingsråd havde de nødvendige resurser. Desuden var antallet af storskoledistrikter passende, da der var grænser for, hvor mange råd man kunne etablere i den nye struktur, hvis de skulle kunne indgå i et fast samarbejde med kommunalpolitikere og den kommunale forvaltning. Det ville eksempelvis være umuligt for byrådet at være i en kontinuerlig dialog med 40 til 50 råd.

Opdelingen i storskoledistrikter betød endvidere, at der i alle områder ville være både velfungerende og knap så velfungerende lokalområder, der kunne have gavn af at samarbejde og erfaringsudveksle med hinanden, og at rådene tilsammen ville dække hele kommunen, hvis alle rådene blev etableret.

Selv om byrådet gerne så, at der blev etableret et udviklingsråd i hvert skoledistrikt, var der ingen krav om, at de skulle laves. Hvis man i et lokalområde mente, at det var unødvendigt at lave et råd eller ikke kunne få borgere til at indgå i arbejdet, så var der ikke noget at gøre ved det. Så ville skoledistriktet skulle klare sig uden et råd, og man ville i stedet koncentrere sig om at samarbejde med de råd, der blev etableret.

Organisering

Det var også op til det enkelte storskoledistrikt at beslutte, hvordan udviklingsrådet skulle organiseres. Der blev dog udsendt et vedtægtsforslag til en foreningsdannelse som inspiration til, hvordan man kunne organisere arbejdet. Desuden var der en henstilling til, at medlemskredsen kom til at bestå af repræsentanter for både foreningsliv, de private virksomheder samt de kommunale institutioner i området.

Kompetence

Rådene skulle være åbne platforme, der var talerør for lokalområderne. Deres kompetence lå i at blive hørt og få mulighed for at påvirke de politiske beslutningsprocesser til gavn for nærdemokratiet.

Udviklingsrådenes relation til lokalråd m.m.

Udviklingsrådene ville ifølge forslaget ikke komme til at stå i modsætning til lokalråd, borgerforeninger eller tilsvarende organer, der var nedsat af

borgere i lokalsamfundene, men skulle ses som et supplement til disse med fokus på den lokale udvikling. De adskilte sig dermed også fra hovedparten af de lokalråd, der var nedsat af kommunalbestyrelsen i andre kommuner.

Tilskud

Rådene ville få tildelt et mindre beløb fra kommunen til afholdelse af møder. Desuden vil kommunen arbejde for at skaffe projektmidler til finansiering af større udviklingsopgaver.

Opgaver

Ud fra de meget brede overordnede målsætninger, der var skitseret for udviklingsrådenes arbejde, om at de skulle være i dialog med byrådet, indsamle borgernes ideer til, hvordan lokalsamfundene og kommunen kunne udvikles, og at de skulle sikre erfaringsudvekslingen, kunne det enkelte råd selv beslutte, hvilke opgaver det ville arbejde med. Denne frihed førte i første omgang til nogen usikkerhed om, hvilke opgaver de kunne varetage. På den anden side igangsatte denne åbenhed også nogle gode diskussioner og gav mulighed for at tilpasse arbejdet til de lokale behov. Desuden førte den til, at borgerne i mange råd hurtigt tog ejerskab til organiseringen.

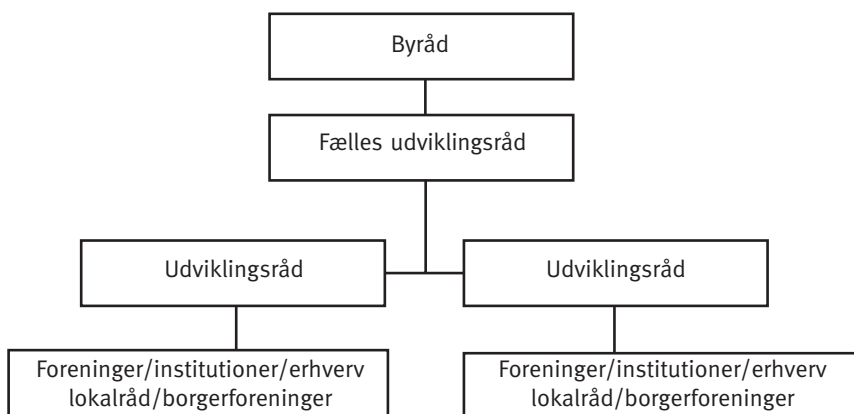
Der var i forslaget også som inspiration nævnt enkelte eksempler på opgaver, som rådene kunne arbejde med:

- Kan styrke dialogen mellem borgerne i lokalområderne med fokus på, hvordan lokalområdet kan udvikles.
- Kan bidrage til at styrke samarbejdet mellem foreningsliv, de offentlige institutioner og erhvervslivet.
- Kan styrke og kvalificere dialogen med kommunalpolitikere ved at opsamle enkeltsager, så de kan ses i et bredere perspektiv.
- Kan bidrage til at gøre det attraktivt at bosætte sig i Ny Varde Kommune ved at udvikle nye aktiviteter i lokalområderne.
- Kan bidrage til it-fremme.
- Kan bidrage til at synliggøre de kvaliteter, som de forskellige lokalsamfund i kommunen rummer.

FÆLLES UDVIKLINGSRÅD

I bestræbelserne på at sikre et helhedssyn på kommunens udvikling samt at styrke dialogen og erfaringsudvekslingen mellem rådene og med byrådet blev det foreslået, at der blev nedsat et fælles udviklingsråd med repræsentanter fra samtlige udviklingsråd.

Det fælles udviklingsråd skulle desuden modvirke den tendens, lokalråd m.v. kan have til kun at fokusere på egne interesser, ved at give mulighed for at foretage fælles prioriteringer.

Organisationsmodel for udviklingsrådene

Den enkelte borger eller forening er ikke tvunget til at henvende sig til udviklingsrådene, hvis han/hun har en idé eller et problem. Udviklingsrådene kan med fordel bruges, hvis en ide skal kvalificeres, og er garant for en direkte vej til beslutningstagerne i byrådet, men organiseringen forhindrer ikke borgerne i selv at kontakte det politiske system.

Modsat bestemmer udviklingsrådene selv, om de vil tage en sag fra en borger op. De kan eksempelvis beslutte, at problemet er for lille til, at de vil arbejde med det, eller at de ikke har den nødvendige kompetence til at indgå i løsning af sagen.

Det enkelte udviklingsråd behøver ikke at gå via det fælles udviklingsråd med dets sager. I de fleste tilfælde vil det gå direkte til kommunalbestyrelse eller kommunens embedsmænd. Det fælles udviklingsråd skal bruges til sager af mere generel karakter samt ved gennemførelsen af resursekrævende opgaver.

I det politiske system refererer udviklingsrådene til udvalget for kultur og fritid. Årsagen til at det er dette udvalg, der skal sikre den politiske forankring af udviklingsrådsmodellen, er, at foreningslivets aktiviteter traditionelt støttes via lovgivningen på fritids- og kulturområdet.

LOKALSAMFUNDSKONSULENT

For at sikre den nødvendige støtte til udviklingsrådene og skabe en kontinuerlig dialog mellem rådene og kommunen blev der ansat en lokalsamfundskonsulent. Lokalsamfundskonsulenten skulle hjælpe rådene med praktisk råd og vejledning og bidrage til, at der blev etableret netværk mellem alle interessenter.

Lokalsamfundskonsulentens opgaveløsning har senere vist sig at være en meget vigtig forudsætning for, at der er blevet etableret et velfungerende netværk af udviklingsråd. Samarbejdsrelationen mellem konsulenten som repræsentant fra kommunen og de enkelte råd er blevet en afgørende krumtap i udviklingen af den nye nærdemokratimodel.

STORMØDE STARTER PROCESSEN

Den officielle start på processen med at etablere udviklingsråd skete på et stormøde i august 2006 på Hotel Arnbjerg i Varde.

Mødet, der bl.a. havde oplæg fra Vardes borgmester Gylling Haahr og formanden for kultur- og fritidsudvalget Lisbet Rosendahl samt kommunalforskeren Roger Buch, var velbesøgt med 230 deltagere fra hele foreningslivet og med repræsentanter for alle kommunens lokalsamfund.

Under mødet fik deltagerne forelagt forslaget til etablering af udviklingsråd, og det blev betonet, at det var et forslag, der kunne ændres, efter de indsigelser som borgerne havde, samt at lokalområderne selv skulle afgøre, om de ville indgå i det nye netværk af udviklingsråd eller ej.

Den generelle modtagelse af forslaget var meget positiv. Der var en forståelse for, at det var nødvendigt at skabe en ny måde at organisere dialogen mellem byrådet og foreningslivet på i den nye, større kommune. Der var også enighed om, at det var nødvendigt at gøre noget fra starten for at nedbryde de gamle sogne- og kommunegrænser. Af samme grund fandt flere af deltagerne det lidt problematisk, at nogle af storskoledistrikterne faldt sammen med de gamle kommunegrænser, og der derved var en fare for, at de gamle kommuner ville overleve i den nye kommune. Den geografiske inddeling betød også, at Varde By blev opdelt i tre storskoledistrikter, hvilket mange fandt uhensigtsmæssig.

I det hele taget var det den geografiske inddeling af udviklingsrådene, der var mest uenighed om. I forslaget var der mulighed for at ændre inddelingen af de geografiske områder, som udviklingsrådene skulle dække, hvis lokalområderne kunne fremsætte gode argumenter for en anden inddeling. En sådan ændring skete i forbindelse med Varde By, der endte med at blive inddelt i to udviklingsråd. En for Varde By og en for Varde Bys omegn. Desuden blev der lavet andre mindre justeringer i skoledistriktsinddelingen.

Der var blandt borgerne også en vis usikkerhed på, hvad der var forskellen mellem de nye udviklingsråd og de lokalråd, der allerede var blevet nedsat af borgerne i flere lokalsamfund. Andre så en fare for, at udviklingsrådene kun blev endnu et mødeforum for tordenskjolds soldater, der i forvejen sad i foreningsbestyrelser, borgerforeninger og lokalråd.

Nogle af mødedeltagerne stillede spørgsmål om, hvordan man sikrede sig, at udviklingsrådene var repræsentative for det geografiske område, de skulle repræsentere, samt hvordan man kunne lave en struktur i det enkelte råd, der var så åben som mulig over for borgerne.

Der var også hos flere af mødedeltagerne usikkerhed om, hvilke opgaver udviklingsrådene skulle arbejde med. Selv om der i forslaget var lagt op til, at rådene selv skulle beslutte, hvilke konkrete opgaver de ville beskæftige sig med, var der en forventning om, at byrådet ville komme med en udmelding om, hvilke opgaver det forventede, at de skulle indgå i løsningsen af.

Opbakningen til at etablere et fælles udviklingsråd med repræsentanter fra alle udviklingsråd var der stor tilslutning til. Det blev påpeget, at det fælles udviklingsråd vil kunne have en vigtig funktion som et ideudvekslingsforum.

UDVIKLINGSRÅDENE BLIVER ETABLERET

Efter stormødet blev der afholdt møder i de enkelte storskoledistrikter med henblik på at afgøre, om der var opbakning til det nye forslag.

Til disse møder, der havde deltagelse fra projektgruppen samt af den nye lokalsamfundskonsulent, udsendtes et forslag til vedtægter som inspiration til en eventuel foreningsdannelse.

Der var også blandt de fremmødte borgere på disse møder en positiv holdning til forslaget om at etablere udviklingsråd. Resultatet af møderne i storskoledistrikterne blev, at der blev nedsat følgende ni udviklingsråd:

1. Helle Øst (Agerbæk, Starup-Tofterup, Fåborg, Hjortkær og Årre)
2. Helle Vest (Næsbjerg, Nordenskov, Roust-Rousthøje og Øse)
3. Tistrup (Tistrup, Hodde, Horne og Sig)
4. Blaabjerg
5. Ansager-Skovlund
6. Ølgod
7. Blaavandshuk
8. Varde By
9. Varde Opland (Alslev, Billum, Janderup, Mejls, Orten og Tinghøj).

DEN GEOGRAFISKE INNDELING AF VARDE I UDVIKLINGSRÅD

Som det fremgår af nedenstående kort, lykkedes det ikke helt at undgå, at nogle af de gamle kommuner blev enheder i den nye struktur. Den primære årsag hertil var, at der var et sammenfald mellem disse kommuner og storskoledistriktsinddelingen.

Geografisk inndeling af Varde i udviklingsråd

Interessen for at danne et udviklingsråd var mindst i Varde By. Årsagen hertil kan være, at foreningerne i Varde By traditionelt har haft gode forbindelser til kommunalpolitikere, og mange af foreningerne derfor ikke følte det nødvendigt at deltage i den nye nærdemokratistruktur. I modsætning til den beskudte interesse i Varde By var der meget stor interesse for at nedsætte et råd i de dele af kommunen, der tilhørte yderområderne. Her var det opfattelsen, at det nye forslag gav en god mulighed for at blive hørt. Som følge heraf blev der meget hurtigt etableret udviklingsråd med en stor folkelig opbakning i disse områder.

De ni udviklingsråd, der blev etableret, dækkede tilsammen hele kommunen, og det var således lykkedes ad frivillighedens vej at få opbakning til den nye nærdemokratiorganisering.

FØRSTE STORMØDE EFTER DANNELSEN AF RÅDENE

Efter at udviklingsrådene var blevet etableret, blev medlemmerne af de nye råd indkaldt til et nyt møde med repræsentanter for byrådet. Formålet med dette møde var at drøfte de gensidige forventninger til hinanden.

På mødet blev der bl.a. redegjort for, hvordan udviklingsrådene ville blive synliggjort på kommunens hjemmeside, og om planerne om at oprette en dialogportal på internettet, der vil give dem mulighed for at kommunikere til og fra kommunen og indbyrdes med hinanden. Rådene skulle desuden CVR-registreres med henblik på at få udbetalt et administrationstilskud.

Hvis en opgave i rådene skulle have ekstern finansiering for at kunne gennemføres, skulle det ske via eksterne projektmidler, som følge heraf ville kommunen tilbyde undervisning og vejledning i, hvordan man kunne ansøge om og administrere disse.

Erfaringsudvekslingen på mødet viste, at nogle af de nyetablerede råd allerede var begyndt at arbejde med forskellige opgaver. Nogle af disse opgaver var nye tiltag, mens andre var opgaver, der var overført fra andet regi.

Udviklingsrådet i Ølgod arbejdede eksempelvis med planer om at etablere et ungdomshus og et sundhedscenter i området. Sundhedscentret skulle bemandes med læger og fysioterapeuter m.m. Der var indledt et samarbejde med lægerne i Ølgod, og rådet håbede i samarbejde med kommunen at etablere centret som et offentligt-privat partnerskab. Rådet havde endvidere nedsat mindre grupper, såkaldte interessegrupper, der skulle arbejde med konkrete opgaver, og der var blevet ringet rundt til lokalsamfundene for at få fat i ildsjæle, der kunne indgå i arbejdet.

Udviklingsrådet i Helle Øst var bl.a. begyndt at arbejde med udsmykning af byerne i storskoledistriktet.

Udviklingsrådet i Blaavandshuk arbejdede med at bevare et sundhedscenter i området, ville desuden rundt i lokalsamfundene og indsamle forslag til et udviklingskatalog, der skulle inspirere til det videre arbejde.

ARBEJDET I UDVIKLINGSRÅDENE

KAPITEL 2

Hvordan er arbejdet i udviklingsrådene kommet i gang?

Et år efter at processen med at etablere udviklingsrådene var indledt, blev der gennemført en evaluering, der havde som formål at undersøge, i hvor høj grad processen og den nye nærdemokratimodel havde levet op til forventningerne. Evalueringen byggede på et fokusgruppeinterview med repræsentanter fra udviklingsrådene samt tre fokusgruppeinterview med byrådspolitikere.

FOKUSGRUPPEINTERVIEW MED REPRÆSENTANTER FOR UDVIKLINGSRÅDENE

Fokusgruppeinterviewet med repræsentanterne fra udviklingsrådene skulle kortlægge, hvordan medlemmerne af rådene bedømte den nye udviklingsrådsmodel. Interviewet var opdelt i følgende hovedemner:

- Hvordan blev forslaget om at etablere udviklingsråd modtaget i jeres lokalområde?
- Holdningen til det fælles udviklingsråd.
- Hvilke opgaver kan udviklingsrådene bidrage til løsningen af?
- Hvordan vurderes udviklingsrådene i dag?

DISKUSSIONSTEMA 1. HVORDAN BLEV FORSLAGET OM NEDSÆTTELSE AF UDVIKLINGSRÅD MODTAGET?

Fokusgruppeinterviewet viste, at der var meget forskellige holdninger til forslaget, da det blev præsenteret for borgerne. I nogle lokalsamfund blev det med det samme modtaget meget positivt, mens andre havde en noget mere afventende holdning.

De steder, hvor der fra starten var en positiv holdning, var det, fordi man med det samme kunne se, at udviklingsrådsmodellen var en mulighed for at få indflydelse via dialogen med byrådet og det fælles udviklingsråd.

Informant: *Vi dannede et lokalråd for 2 år siden. Vi var meget tidligt ude. Vi*

fandt ud af, at hvis vi i forbindelse med gennemførelsen af kommunalreformen skulle gøre vores indflydelse gældende, så var vi nødt til at gøre et eller andet, for vi vidste, at vi kom til at ligge i udkanten af kommunen.

Vi har endnu ikke nogen vedtægter, fordi vi ikke synes, at vi ville bruge tid på det. Det kan være, at vi får det senere. Vores udviklingsråd består af 15 medlemmer. Vi har set behovet (for udviklingsrådene) fra starten, og der har været en positiv stemning over for forslaget fra starten. Det gælder om at få sammensat en gruppe af nogle folk, der brænder for tingene, og så er det de gode argumenter, der skal slå igennem.

Udviklingsrådsmodellen blev opfattet som en mulighed for, at de områder, der ligger i udkanten af kommunen, kan blive hørt og derved undgå at miste indflydelse i den nye større kommune.

Der var hos informanterne også en forståelse for, at det var nødvendigt at tænke på den nye kommunes sammenhængskraft, så man undgik, at den nye kommune blev præget af „sognekrige“ mellem de forskellige lokalområder.

Informant: *De gamle sogneskilte lever stadig. Det tager generationer at bryde dem ned, så vi tænkte, at det nye initiativ kunne være med til at udjævne grøfterne mellem de gamle sogne, og det ser også ud til at blive tilfældet.*

Hvis vi i højere grad hjælper hinanden i de forskellige lokalsamfund, så er vi kommet et skridt nærmere.

FORHOLDET MELLEM UDVIKLINGSRÅD OG LOKALRÅD

De steder, hvor man var i gang med at lave lokalråd for at styrke den lokale indflydelse, kom det nye forslag meget belejligt:

Informant: *Vi startede op med ideen at lave et lokalråd, men blev så overhalet af forslaget om at etablere udviklingsråd. I starten havde vi en lille frygt for, hvor stor interessen ville være i de andre småbyer i vores skoledistrikt. Denne frygt blev gjort til skamme, for der var stor interesse for at få et ben indenfor, og borgerforeningen har støttet processen hele vejen. Interessen for de første møder har også været god. Men der er stadig overvejelser over, hvor det fører hen? Men jeg synes, at vi på møderne allerede er væsentlig mere positive, end da vi startede arbejdet.*

Det er interessant at bemærke, at borgerforeningerne, der kunne have følt sig truet af det nye tiltag, generelt har været meget positive i deres holdning til den nye nærdemokratimodel, og aktivt har støttet etableringen af udviklingsråd.

Interviewer: Hvad sagde borgerforeningen til initiativet?

Det var dem, der var initiativtagere til det møde, vi holdt, og de sagde: Vi skal have et udviklingsråd og var med til at stable det på benene.

Udviklingsrådet blev sammensat af repræsentanter fra de forskellige lokalsamfund i det område, rådet dækker.

Informant: *(Vi var allerede) i gang med at lave lokalråd i vores område. Derfor var der mange, der sagde, at det nye initiativ med udviklingsråd var noget opreklameret ... derfor var der mange, der var negative fra starten, men alligevel valgte man at gå med, fordi man kunne se, at det måske var dér, man kunne få en indflydelse på en eller anden måde, for nu havde politikerne valgt at etablere udviklingsråd, og derfor valgte man at gå med.*

Nogle områder valgte at etablere et råd uden at have nogen større entusiasme, men ud fra den pragmatiske opfattelse, at når kommunen gerne ville have, at der blev etableret udviklingsråd, så måtte man hellere gå med i processen, og se hvad der kunne komme ud af den.

Informant: *Hos os var der den holdning, at når nu kommunen syntes, at vi skulle lave sådan noget, så måtte vi hellere vælge nogle folk til et udviklingsråd. Men det var ikke sådan helt vildt fyr og flamme. Jeg tror ikke, at der var de helt store tanker om, hvad det her kunne ende med.*

Informant: *De første tanker, vi fik, var: Hvad vil de med det? Så lidt varmt luft var der. Det har så heldigvis vist sig, at det kører i den rigtige retning. Vi havde mange møder, før vi blev etableret. Så kom der et forslag til vedtægter, man kunne tage imod, hvis man havde lyst. Det havde vi ikke, vi lavede i stedet vores egne vedtægter. Og det er fint nok.*

Dem, der sidder i udviklingsrådet, stiller stadig spørgsmålet: Hvad får vi ud af det? Og hvad vil de bruge os til? Men nu kommer afklaringen ganske langsomt, der er ved at komme kød på nogle af opgaverne. Jeg har også sagt til dem: Slå nu koldt vand i blodet, for det tager noget tid, sådan noget. Det ved vi. Vi er glade for, at initiativet er taget, så vi får mulighed for at få en form for indflydelse.

Aktive lokalsamfund i periferien af kommunen var generelt de mest positive indstillede over for forslaget. Hvorimod interessen i kommunens centrum, Varde By, var meget behersket for det nye forslag.

Informant: *Problemet i den store by var, at folk tænkte – og nu generaliserer jeg lidt – at vi skal nok få det, der tilkommer os, og vi er jo byen, og det nye initiativ er mest for dem, der bor ude i landdistrikterne. Samtidig har der aldrig har været sogneforeninger eller lignende i Varde By, fordi vi har jo hen-*

vendt os til byrådspolitikerne, hvis vi havde et problem, og har været tæt på dem. ... Jeg har sommetider på fornemmelsen, at det stadig er få i Varde By, der kender udviklingsrådet. ... Vi kan jo se masser af gode ideer til, hvad vi skal og kan bruge det til, og vi har haft møder med de politikere, der bor inden for vores område, og de kom alle sammen. De ville gerne mødes med os, og tager os alvorligt, og det er det budskab, vi kan sprede ud nu, at det er en god ide, og det er en måde at få en god snak på tværs af holdninger og partier, og det, der er fokus på, er udviklingen af vores område, så efter en meget skeptisk start er holdningen nu ved at ændres og er ved at blive meget mere positiv.

DISKUSSIONSTEMA 2. HOLDNINGEN TIL DET FÆLLES UDVIKLINGSRÅD

En vigtig del af den nye nærdemokratimodel er etableringen af et fælles udviklingsråd, der både skal fungere som et forum for erfaringsudveksling udviklingsrådene imellem og som et kontaktorgan til byrådet, hvor man diskuterer de mere overordnede problemstillinger for kommunens udvikling. På det tidspunkt, hvor fokusgruppeinterviewet fandt sted, havde det fælles udviklingsråd endnu ikke haft møder, fordi man i første omgang prioriterede at få de lokale udviklingsråd til at fungere. Derfor drejer holdningerne til det fælles udviklingsråd sig om, hvad informanterne synes om idéen, samt hvilke forventninger de har til rådets arbejde. Generelt bedømmes ideen om at etablere et fælles udviklingsråd meget positivt:

Informant: Det er vigtigt, at vi bliver i stand til at kigge ud over det sted, vi selv kommer fra, derfor er ideen med et fælles udviklingsråd god.

Informant: Vi har brugt meget tid på at forklare, hvad vi hver især har gang i. Og hvad vi tænker. Og jeg håber på, at disse tanker kan løftes op i det fælles udviklingsråd.

Informant: Jeg tror, at hvis vi i det fælles udviklingsråd kan løfte os op over den enkelte sagsbehandling, vil vi få meget ud af dette råd. Som jeg håber, snart kommer op af stå. Der skal vi tale langt mere overordnet.

Informant: Det fælles udviklingsråd skal gerne kunne koordinere nogle ting og skabe erfaringsudveksling.

Informant: Det kunne være rart, hvis det fælles udviklingsråd kunne være med til at lave nogle prioriteringer for, hvilke opgaver der skal laves.

Det blev desuden påpeget, at arbejdet i udviklingsrådet gerne skulle hurtigt i gang, og at man ikke nødvendigvis behøvede at vente på en udmelding fra byrådet.

Informant: *Jeg synes ikke, vi skal vente på retningslinjer for, hvad vi skal lave. Det drejer sig om, hvad vil vi i vores udviklingsråd og så komme med nogle ideer til politikerne. Det må være sådan, at det skal være. De skal ikke komme og fortælle os, hvad vi skal lave. Det synes jeg, er en forkert rækkefølge.*

DISKUSSIONSTEMA 3. HVILKE OPGAVER KAN RÅDENE BIDRAGE TIL LØSNINGEN AF?

Hovedparten af udviklingsrådene var, på det tidspunkt fokusgruppe-interviewet fandt sted, allerede kommet i gang med at løse forskellige opgaver. Som forventet var der tale om mange forskelligartede opgaver, der blev defineret ud fra lokale behov og resurser.

Informant: *Og vi har taget fat på nogle gode relevante opgaver, som vi arbejder videre med. Der er også andre opgaver, vi ikke får tid til at arbejde med, fordi resurserne er begrænset. Vi kan ikke udtale os om hvad som helst, men vi er kommet godt i gang.*

Informant: *Den første opgave for os var at gøre opmærksom på os selv – at vi er her. Vi siger udviklingsråd i hver anden sætning og har lavet borgermøder og skriveri for at gøre opmærksom på, at vi eksisterer.*

Vi har lavet en understruktur i rådet, fordi med alle de opgaver, der skal løses, er det nødvendigt at inddrage flere i arbejdet. Så vi har lavet interessegrupper svarende til udvalgene under byrådet.

Dem, der eksempelvis har interesser i børne- og undervisningsområdet, de tager sig af de opgaver, der kommer på dette område. Så er der nogle, der brænder for ældreområdet, nogle der brænder for det tekniske område osv. De sidder så med hver deres emne. Det er dem, der præsenterer emnet, og dem, der laver høringssvar og også har ansvaret for at holde sig ajour inden for området. For der er bunker af ideer. Indtil videre er det kun bestyrelsen, der sidder i disse undergrupper.

Informant: *Folk kommer allerede med sager. Blandt andet har grundejerforeningerne været meget aktive. I vores råd har vi sagt nej til at mødes med grundejerforeningerne, fordi vi endnu ikke er klædt på til at mødes med dem endnu.*

Det har også allerede været nødvendigt at afgrænse, hvilke opgaver rådene skal arbejde med:

Informant: *Vi har haft en henvendelse fra en borger med en sag. Vi ikke ville gå videre med. Sagen var simpelthen for lille. Den slags sager vil vi ikke gå ned i. Vi er ikke et borgerklagernævn. Vi har også haft nogen, der gerne vil have en*

vejbom, og dem sagde vi også nej til. Og henviste i stedet til kommunen.

Den generelle holdning i fokusgruppen var, at det er et meget bredt spektrum af opgaver, som rådene kan arbejde med fra etablering af et sundhedscenter i lokalområdet, for at imødegå problemet med at skaffe praktiserende læger, til anlæggelse af cykelstier. Desuden er der stor interesse i at være medspiller til byrådet både i forhold til den lokale planlægning og den generelle udvikling af kommunen.

Forslaget om, at en del af arbejdet skal finansieres via projekter, blev også forholdsvis positivt modtaget, selv om man hellere så, at udviklingsrådene fik et større administrationstilskud. Flere af informanterne udtrykte bekymring for, at projektmidlerne ville betyde en bureaukratisering af arbejdet, der kunne tage noget af glæden for ildsjælene.

KRITIK AF FORSLAGET

Det var meget få kritikpunkter, fokusgruppen fremførte. En informant var af den opfattelse, at politikerne ikke fra starten havde inddraget borgerne tilstrækkeligt i udformningen af ideen om udviklingsråd, hvad der bl.a. skyldes, at en del af forarbejdet var foregået i den tidligere Blaabjerg Kommune.

Informant: Jeg tror godt, at politikerne kunne have taget os mere med fra starten. Vi mangler stadig en ren besked fra politikerne om, hvilke opgaver vi skal varetage. Det virkede som et diktat fra politikerne om, at det skulle være udviklingsråd og ikke andet. Vi fik at vide, at det var sådan, at det skulle være, vi blev ikke taget med på råd.

Der var dog også det modsatte synspunkt, at det var godt, at der hurtigt var kommet et udspil til debat fra politikerne.

Informant: Et eller andet sted er det godt (at forslaget kom). For der skulle ske et eller andet. Og jeg tror, at det er fint. Bare at de kommer i gang, er positivt.

Enkelte steder ønskede man også, at man havde fået mere hjælp i etableringsprocessen, og fordi forslaget lagde op til, at det enkelte udviklingsråd selv skulle definere deres opgaver, var der en del usikkerhed om, hvilke opgaver rådene skulle varetage. Den største utilfredshed i forhold til forslaget om udviklingsråd var administrationstilskuddets størrelse. Det nuværende tilskud på 3.000 kr. for det første halve år blev bedømt til at være alt for lille set i forhold til ambitionerne med rådene.

Informant: De 3.000 kr. er et latterligt lille beløb. Hvis man vil udvikling, er det til at grine af at give 30.000 til samtlige råd.

Informant: *Hvis man vil skabe udvikling, skal der også være penge til processen.*

Kommunens løfte om at hjælpe med at skaffe projektmidler til udviklingsrådenes arbejde tilfredsstiller sammen med det forholdsvis lille administrationstilskud ikke behovet for økonomisk tilskud. Nogle råd oplevede eksempelvis, at næsten hele administrationstilskuddet blev brugt på en annonce i en ugeavis i forbindelse med indkaldelsen til den stiftende generalforsamling.

DISKUSSIONSTEMA 4. HVORDAN VURDERES UDVIKLINGSRÅDENE I DAG?

Efter at udviklingsrådene er blevet etableret i de ni storskoledistrikter og har påbegyndt deres arbejde, er der en meget positiv holdning til den nye nærdemokratimodel.

Selv de lokalområder, der i starten var meget kritiske, er i dag positive:

Informant: *Jeg tror helt sikkert, at det på længere sigt er en god ide, selv om jeg måske var lidt negativ i starten.*

Informant: *Jeg er ikke i tvivl om, at tanken er rigtig, og det er helt nødvendigt fremadrettet, at vi har udviklingsrådene og er i dialog med borgere på den ene side og myndighederne på den anden side.*

Informant: *Det er vigtigt, at vi kan se, at hvis vi gør et godt stykke arbejde, så kan vi få indflydelse, og vi kan være med til at påvirke vores lokalområde og vores kommune.*

Informant: *Jeg synes, at vi har haft en meget stor lydhørhed fra politikernes side. Det er dejligt, at vi bliver taget alvorligt.*

Informant: *Jeg får mere ud af at være til møderne i udviklingsrådet end at være til møde i et politisk parti.*

Der var også enighed om, at det var godt for processen, at udviklingsrådene allerede nu er blevet taget med på råd som høringspart i forbindelse med vigtige opgaver som f.eks. planlægningsstrategien. Hvis det ikke var sket, var der en fare for, at nogle råd havde mistet gejsten.

Der forestår stadig en opgave med at synliggøre rådene for alle kommunens borgere og inddrage flere i arbejdet, i takt med at der kommer flere arbejdsopgaver.

Byrådet har tilbudt at hjælpe med at kompetenceudvikle udviklingsrådenes bestyrelsesmedlemmer, samt at bistå hvis de enkelte råd ønsker at lave

målsætninger og handleplaner for det videre arbejde.

Tilbuddet om at give uddannelses tilbud til rådene, synes informanterne, var en god ide, hvorimod der var delte meninger om kommunens tilbud om at give rådene hjælp til at formulere målsætninger og handleplaner:

Informant: *Det er en gammel tanke, jeg har haft, at vi skal lave serviceplaner over de forskellige områder ved at indkalde til borgermøder og høre, hvad borgerne gerne vil have, hvad de prioriterer højest. Det skriver man så ned på en liste, og så skal politikerne afsætte et vist antal kroner til de forskellige områder. Det kan godt være, at det vil tage 5 eller 10 år at få noget af det gennemført, men så har man en plan at arbejde ud fra og en forhåbning om, at det sker på et eller andet tidspunkt.*

Informant: *Vi har ikke brug for at få hjælp til at formulere handleplaner og målsætninger i fine programerklæringer, der alligevel ender i papirkurven, efter at vi har lavet dem. Jeg gider ikke bruge mine aftener på at sidde og diskutere noget, der ikke interesserer mig. Så vil jeg hellere være sammen med min familie. Derfor er det vigtigt at lave prioriteringer for arbejdet.*

Fokusgruppeinterview med medlemmer af Varde Byråd

Fokusgruppeinterviewene med byrådsmedlemmerne havde på samme måde som fokusgruppeinterviewet med udviklingsrådsmedlemmerne til formål at undersøge i hvor høj grad, de var tilfredse med den nye nærdemokratiorganisering. Desuden skulle det kortlægge, hvilke visioner de enkelte medlemmer havde til udviklingen af denne.

Til inspiration for interviewene blev nærdemokratimodellen i Holbæk præsenteret. Årsagen hertil var, at denne model på en række punkter har fællestræk med Varde-modellen. Begge modeller forsøger at udvikle nye dialogfora mellem byråd og lokalsamfund med henblik på at inddrage borgerne i udviklingen af kommunen.

Alle byrådets 31 medlemmer var inviteret til at deltage i fokusgruppeinterview, der foregik i opstarten til årets budgetforhandlinger. Heraf deltog 18 byrådsmedlemmer, der blev opdelt i fire fokusgruppeinterviewgrupper. Fokusgruppeinterviewene havde seks hoveddiskussionspunkter:

- Hvilke forventninger var der til udviklingsrådsmodellen?
- Hvordan bedømmes rådene i dag?
- Hvilke opgaver kan udviklingsrådene bidrage til løsningen af?
- Hvordan kan samarbejdet med udviklingsrådene organiseres?
- Kan/skal de på længere sigt bidrage til at øge det lokale selvstyre?
- Hvilke andre udviklingsmuligheder ser I?

DISKUSSIONSTEMA 1. HVILKE FORVENTNINGER HAVDE I PERSONLIGT TIL UDVIKLINGSRÅDSMODELLEN?

Der havde også hos nogle byrådspolitikere været nogen skepsis i forhold til forslaget, da det blev forelagt byrådet første gang. Denne skepsis var begrundet i en tvivl om, hvorvidt den nye model ville kunne fungere i praksis:

Informant: Jeg var lidt skeptisk, da jeg første gang hørte om udviklingsrådsmodellen, men i dag synes jeg, det er en virkelig spændende model. Udviklingsrådene giver også en anledning til at få snakket sammen på tværs af de gamle kommuner og sognegrænser. Noget vi har meget brug for.

Informant: Jeg tror virkelig, at udviklingsrådene har nogle muligheder, som jeg havde svært ved at se for et år siden.

Informant: Da vi besluttede at oprette dem, var jeg utrolig spændt på, om det

ville lykkes at få dem til at fungere. Jeg var nok en smule skeptisk, om det ville lykkes at få det til at lande på den måde, vi havde i tankerne. Og det var jeg stadig efter det første stormøde i Varde. Men det har nu vist sig, at det er kommet til at fungere. Meget symptomatisk var det den store by, der havde sværest ved at komme i gang.

Informant: For mit vedkommende virkede forslaget lidt mudret i starten. Vi vidste godt, at der var en fare for et demokratitab i starten, og syntes, at opgaven var stor med at gøre noget ved det. Der var nogle, der sagde, at vi tror ikke på, at byrådet på denne måde kan komme i dialog med lokalsamfundene, og så var der dem, der sagde: Jo, vi tager kampen op, nu skal der ske noget.

Informant: Det var godt, at forslaget blev lagt helt åbent frem, og man fik mulighed for at ændre modellen og selv bestemme den måde, rådet skulle organiseres på.

DISKUSSIONSTEMA 2. HVORDAN BEDØMMES RÅDENE I DAG?

Den generelle bedømmelse af udviklingsrådene året efter, at processen med at lave dem blev igangsat, er også meget positiv hos byrådsmedlemmerne. Samtlige informanter var meget tilfredse med den nye nærdemokratimodel, og den skepsis, nogle havde haft fra starten, var forsvundet.

Informant: Jeg synes, at vi er kommet ufatteligt langt allerede på et år.

Informant: Udviklingsrådene er sammensat af erfarne foreningsfolk, der både har en stor viden om de lokale forhold og om kommunen som helhed. Derfor tror jeg også, der er nogle kræfter, vi som kommunalpolitikere kan trække på, fordi det er folk, der er vant til at få tingene til at glide.

Informant: Jeg synes, organiseringen er blevet rigtig god.

Informant: Jeg synes, det er alle tiders. Nu bliver det spændende at se, hvordan det fælles forum (det fælles udviklingsråd) kommer til at fungere, men vi skal nok vente et års tid med nye initiativer, fordi de skal have tid til at finde sig selv og finde fodfæste. Kan man inddrage de ting, der naturligt foregår for øjeblikket (bl.a. planstrategien), så tror jeg, at det er der, man skal lande. Nogle af medlemmerne i udviklingsrådene har allerede fået øjnene op for samarbejdsmuligheder ud over dem, de er vant til. Det synes jeg, at jeg fornemmer.

Informant: Jeg synes, hele processen har været god, og er utrolig glad for, at vi har vores udviklingsråd. Kobling mellem den overordnede planstrategi, udviklingsrådenes idékataloger, der er et projekt, hvor rådene får mulighed for at opstille mål for den lokale udvikling, og den lokale aktionsgruppe, der

også skal arbejde med lokaludviklingsarbejde (LAG) betyder, at udviklingsrådene får rigtig gode muligheder for præge kommunens udvikling de næste år.

Informant: Udviklingsrådene er allerede nu en meget vigtig samarbejdspartner. Det bliver spændende, når der fremkommer nogle store fællesprojekter mellem udviklingsrådene.

Informant: Generelt synes jeg, at man er kommet godt fra start.

Informant: Udviklingsrådene giver os som politikere en legal måde at komme ud i lokalsamfundene på. Før fusionen kendte vi alle lokalområderne i den gamle kommune. Det er ikke tilfældet mere. Hvis man skal have sendt noget materiale ud, er det også rart at vide, at udviklingsrådene dækker hele kommunen.

Kontakten mellem foreningerne i lokalsamfundet gennem udviklingsrådene kan også være med til at forny og effektivisere foreningslivet, ved at flere foreninger begynder at samarbejde.

Informant: Jeg tror helt klart, at udvalgene kan være med til at styrke den nye kommunes sammenhængskraft ved, at ildsjælene lærer hinanden at kende og begynder at samarbejde på tværs. Udvikling engagerer folk, og det er vigtigt, at folk mødes ansigt til ansigt og ikke kun via nettet.

Informant: Jeg tror, at udviklingsrådene har været med til at tage berøringsangsten væk fra den nye kommune.

KRITIK

Det var meget svært for informanterne at finde kritikpunkter af udviklingsrådsmodellen. Et af de få problemer, der har været i forbindelse med etableringen af de ni råd, var den store forskel på, hvor godt de forskellige råd var kommet i gang.

Informant: Status er forskellig. Det område, jeg bor i, har været utrolig positivt under hele forløbet. Borgerne har set nogle muligheder i det nye råd, de faktisk ikke havde i den gamle kommune. Nogle af de opgaver, der ikke kunne lykkes tidligere under den gamle kommune, var der nu pludselig mulighed for at komme igennem med i et andet forum, hvor man kunne løfte i flok. Nu var der pludselig en mulighed for at tage fat på opgaven igen. De er stadig utrolig positive.

Informant: Jeg synes, at de er kommet uens i gang. Nogle steder kunne man næsten ikke vente med at komme i gang, mens andre først blev ansporet, da de så, at andre etablerede udviklingsråd.

Desuden skal der stadig arbejdes for at gøre rådene kendt for alle kommunens borgere:

Informant: *Jeg har oplevet, at det ikke er alle, der kender dem. Foreningsfolkene kender dem, men det er ikke alle borgere, der kender dem. Det er derfor godt, at de deltager i store arrangementer og deler pjecer ud om deres arbejde (har bl.a. haft en stand på dyrskuet).*

Informant: *Nogle udviklingsråd har allerede uddelt en pjece til samtlige husholdninger for at gøre opmærksom på deres eksistens.*

Der var også enkelte informanter, der problematiserede rådernes nuværende sammensætning, på grund af at bestyrelsesmedlemmerne ofte var folk, der også var aktive i mange andre sammenhænge.

Informant: *Den største kritik af rådene er, at det måske er tordenskjolds soldater, der har fået sæde i de nye udvalg. Det er gode borgere, der er aktive i andre sammenhænge. Jeg er ikke sikker på, at tanken er så forankret endnu, at fru Jensen ved, at hun kan bruge udviklingsrådene.*

DET FÆLLES UDVIKLINGSRÅD

Der var også stadig stor opbakning til ideen om det fælles udviklingsråd blandt informanterne. Det blev set som en vigtig organisering, der kan bidrage til, at de enkelte udviklingsråd ikke bliver for lokalchauvinistiske samt kan blive en vigtig medspiller, når de store linjer for kommunens udvikling skal tegnes.

Informant: *Det er vigtigt, at de enkelte udviklingsråd ikke kommer til at blive små enklaver, derfor er det vigtigt, at vi har det overordnede fælles udviklingsråd. Det kan være en ide at lave møder mellem politikere og udviklingsrådene om nogle af de vigtigste udviklingstendenser i kommunen.*

Informant: *Det er vigtigt, at man udvikler det fælles udviklingsråd til erfaringsudveksling og til at bære sagerne frem.*

Informant: *Vi skal huske at give dem informationer af mere overordnede karakter. Jeg vil godt give et eksempel, når man sidder ude i det enkelte udviklingsråd, så er man meget optaget af sit eget lille lokalsamfund og skeler ikke så meget til, hvad der sker i det store samfund. Derfor er det vigtigt at få informationer om, hvad der sker af generelle tendenser i kommunen. Eksempel i forhold til hvor de ældre borgere bosætter sig. Den generelle viden har man ikke altid i det enkelte udviklingsråd. Det vil kunne skærpe deres kreative tænkning, hvis de i højere grad får kendskab til nogle af de overordnede tendenser, man f.eks. kan se ud fra den demografiske udvikling. Vi betvivler tit,*

når eksperterne beskriver overordnede tendenser, men det viser sig ofte, at de får ret i deres udsagn. Det er derfor vigtigt, at vi også give dem gode informationer.

DISKUSSIONSTEMA 3. HVILKE OPGAVER KAN RÅDENE BIDRAGE TIL LØSNINGEN AF?

Opgaven som høringspart

Der var i fokusgrupperne enighed om, at udviklingsrådene har en vigtig funktion som høringspart i en lang række sager med relation til lokal-samfundene samt i forhold til den generelle udvikling af kommunen. Opgaven som høringspart var rådene allerede begyndt at varetage, og det var besluttet, at de på et tidligt tidspunkt skulle inddrages i udviklingen af den nye planstrategi, som er en af kommunens vigtigste udviklingsplaner.

Informant: *Opgaven med planstrategien kommer på et belejligt tidspunkt, nu hvor udviklingsrådene er begyndt at fungere. Det er meget vigtigt, at vi får nogle gode kommunikationssammenhænge og tilbagemeldingskanaler med dem, så der ikke vælter noget ned imellem nogle stole, og at der opstår nogle skuffelser. Det er det, vi skal have sat i system og på skinner. Sådan, at der er en kontakt, der bare fungerer.*

Der var enighed om, at udviklingsrådenes rolle som høringspart skulle defineres meget klart, så de ikke bagefter blev skuffet, hvis deres forslag ikke blev gennemført.

Informant: *Det er vigtigt, at vi klart definerer, hvad der er udviklingsrådenes rolle, når de indgår som høringspart, så de ikke har urealistiske forventninger til deres indflydelse og derefter føler, at høringsrunden har været en „narresut“.*

Foruden opgaven som høringspart var der mange andre bud på opgaver, som det vil være relevant for rådene at forholde sig til. De kan bidrage til bosættelsespolitikken, udviklingen af boligområder, gøre det mere attraktivt at bosætte sig i de tyndtbefolkede områder, bidrage til at styrke miljøet, lave fødevarermesse for landbrugsområderne, deltage i det kriminalpræventive arbejde, påpege svagheder i den offentlige service, udvikle kommunens sundhedspolitik, agere som brobyggere mellem byrådet og det lokale foreningsliv m.v.

Informant: *(De kan bidrage til løsningen) af utrolig mange ting lige fra trampetier/cykelstier nede i det små til at være medspiller i den større politiske udvikling ... Det er så bredt, hvad de kan være med i, at det er svært at have*

fantasi til at se alle mulighederne. Eksempelvis kunne det også være interessant at få dem til at påpege svagheden i den offentlige service ... Hvordan undgår man butiksdøden i de små områder? Når en butik lukker, gør man det samtidig mindre interessant at bosætte sig i området. Det er af en enorm betydning, hvis udviklingsrådene er medspiller på dette område.

Informant: Der er nok at tage fat på. De kan både lave noget hver for sig og sammen. Eks. lave en fødevaremesse i landbrugsområderne sammen med andre interessenter.

Informant: Udviklingsrådene vil få en rolle i forbindelse med den Lokale Aktionsgruppes arbejde (LAG), hvor de kan være tovholdere og være med til at udvikle nogle projekter. De kan også få en rolle, når vi engang skal til at diskutere skolepolitik (eks. 7.-klasse problematikken).

Informant: Udviklingsrådene kan få en meget vigtig rolle i sundhedspolitikken. Det nytter eksempelvis ikke, at børnene får god mad i skolerne, hvis der sælges usund mad til foreningsaktiviteterne. Det er lidt barokt, at eksempelvis mange haller kun sælger pomfritters og den slags. De burde også have en sundhedspolitik, når det er idræt, de beskæftiger sig med.

Informant: Der er allerede et udviklingsråd, der har lavet en arbejdsgruppe, der arbejder med sundhedsproblematikken, og som ønsker, at der etableres et sundhedscenter (i området). Ønske om at lave noget lokalt i relation til sundhedscenteret i Varde. Problemer med at gennemsnitsalderen hos de praktiserende læger er ved at være over 60 i nogle områder.

Informant: På sundhedsområdet skal man bygge bro til fritidslivet. Så mange aktører kan hjælpe med at løse opgaven.

Nødvendigheden af at huske, at udviklingsrådene bygger på frivillig arbejdskraft, og at der derfor ikke er tale om opgaver, der på nogen måde kan dikteres til dem, blev ofte påpeget i interviewene.

Informant: Opgaverne skal ikke være „skal-opgaver“ (men „kan-opgaver“). Det må ikke være faste opgaver, men man kan inspirere dem til at indgå i en opgaveløsning.

Balancen mellem at ville inspirere rådene til at deltage i opgaveløsningen af de opgaver, som byrådet har svært ved at løse alene ud fra en traditionel styringsmodel (eksempelvis udvikling af sundhedsfremme), og hensynet til at udviklingsrådene bygger på frivillig arbejdskraft, vil være af afgørende betydning for modellens succes på længere sigt.

Informant: Jeg oplevede, at man så på udviklingsrådene som et sted, hvor

man kan få koordineret tingene og eksempelvis gøre de offentlige tjenesteydelser mere effektive og derved spare resurser eller evt. selv bidrage til løsningen af nogle opgaver.

Informant: *Hvis man vil lægge opgaver ud, skal de beskrives meget præcist.*

Udviklingsrådsmodellen har potentialet til at kunne indtænkes i en kommunal styringsmodel som et styringsnetværk, der også får overladt opgaver og resurser fra byrådet gennem en decentraliseringsproces, der kan styrke det lokale selvstyre. Det var dog den generelle holdning hos fokusgrupperne, at man først skulle sikre, at arbejdet i de enkelte råd kom godt i gang, før man overvejede nye tiltag.

Informant: *Der er begejstringens glæde for øjeblikket. Nu skal de i arbejdstøjet og finde ud af, at politikerne lytter til dem, så lad dem lige finde ud af, at vi mener det alvorligt, inden vi skyder mere i hovedet på dem.*

Det blev desuden påpeget, at det var vigtigt at inddrage udviklingsrådene på et tidligt tidspunkt i opgaveløsningen:

Informant: *Hvis man på et tidligt tidspunkt starter nogle interne diskussioner i udviklingsrådet og derefter indgår i en dialog med byrådet, kan det måske være med til at kvalificere debatten. Det kan også medføre lokale stridigheder, men jeg tror, det vil gøre det lettere for byrådet at træffe de rigtige beslutninger.*

ØKONOMISKE TILSKUD

Repræsentanterne fra udviklingsrådene havde givet udtryk for, at det administrationstilskud, som de fik, ikke levede op til det ambitionsniveau, byrådet havde med udviklingsrådene. Af denne årsag blev byrådsmedlemmerne spurgt om deres holdning til eventuelt at forøge tilskuddet til rådene. Generelt var der en positiv stemning hos informanterne over for tanken om på sigt at tildele udviklingsrådene et større økonomisk tilskud:

Informant: *Jeg kunne godt tænke mig, at der blev lavet en mere præcis budgetlagt politik på området. På sigt vil jeg gerne have lagt lidt flere midler ud til udviklingsrådene, men der mangler en politik i forhold til, hvordan det skal ske og på hvilke områder.*

Informant: *Der vil komme et krav om, at de ønsker flere penge/projektmidler. De må gerne få nogle midler, men de skal først have et ja eller nej fra byrådet.*

Informant: *Det er utroligt vigtigt, at de får nogle gode lunser både økonomisk og i forhold til indflydelse. I dag synes de, det er meget spændende at arbejde i udviklingsrådet, og det skal de gerne blive ved med at synes.*

Informant: *Jeg kan godt tænke mig, at de fik lidt flere penge til småting i udviklingsrådene, så de havde noget mere at arbejde med og bliver motiveret til at lave nye tiltag.*

Der var forskellige holdninger til, om rådene på længere sigt også skulle kunne disponere over midler til selv at kunne igangsætte lokale projekter:

Informant: *Skal pengene kun være til det administrative, eller skal man også kunne give penge til små projekter. Det er der, forskellen er.*

Informant: *Det vil være rart at kunne støtte udviklingsrådsprojekter med nogle midler, man havde til rådighed for formålet. Kan bl.a. dække behovet for egenfinansiering.*

Flere af informanterne mente, at hvis der skulle afsættes projektmidler til rådene, skulle det ske via en central projektpulje, de enkelte råd kunne søge ind på. I første omgang skal rådernes midler til projekter skaffes via projektansøgninger, som kommunen vil hjælpe med at skaffe hjem.

Informant: *Det er vigtigt, at rådene får hjælp fra kommunen til at skaffe midler til deres projekter. Derfor er det godt, at der bliver ansat en fundraiser i kommunen, der kan hjælpe dem med denne opgave. Det er nødvendigt, for det er et sejt træk at søge om midler. Der er meget papir og mange faldgrupper.*

Informant: *Vi skal passe meget på, at bureaukratiet udefra ikke kvæler rådernes arbejde. Eksempelvis bureaukratiske krav i forbindelse med at vi henter projektpenge hjem. Derfor må vi hjælpe dem med denne opgave.*

STYRKELSE AF DET LOKALE SELVSTYRE?

Informanterne blev spurgt om deres holdning til, at rådene på længere sigt kunne bruges i en decentraliseringsmodel, der lagde flere opgaver og ressourcer ud til lokalområderne.

Informant: *Det vil være udmærket, hvis der på længere sigt blev mere lokal selvstyre. Allerede i dag er der et vist selvstyre.*

Informant: *Det vil styrke engagementet, hvis der kom flere penge ud til lokal-samfundene, men det skal stadig være politikerne, der bestemmer den overordnede fordeling.*

Informant: *(Jeg har) en generel en positiv holdning til øget lokalt selvstyre, men inden for nogle rammer, byrådet udstikker.*

Spørgsmålet er, hvordan en sådan decentraliseringsmodel kan udformes, så den passer ind i de kommunale beslutningsprocesser:

Informant: *Jeg ville gerne det lokale selvstyre, hvor man sender en pose penge*

ud til lokalområderne, men jeg har svært ved at se, hvordan det i praksis skal lade sig gøre. Hvordan skal det passe ind i en kommunal beslutningsproces, en budgetopfølgning og en overordnede prioritering af de forskellige områder?

Informant: Jeg kunne godt gå med til, at man afsatte en pose penge, men jeg kan ikke gå med til, at man afsatte en pose penge til hvert udviklingsråd. Jeg kan gå med til, at man afsatte en fælles pose penge, man kunne søge ind på. Fordi hvordan skulle man fordele en sådan pose penge til hvert udviklingsråd? Jeg kunne til min rædsel se, at det var noget med et antal kroner pr. indbygger, og det vil betyde, at Varde By fik en meget stor del af pengene.

OVERVEJELSER OVER DET VIDERE SAMARBEJDE MED RÅDENE

Blandt alle informanter var der en stor enighed om, at samarbejdet med udviklingsrådene skulle prioriteres meget højt:

Informant: Det er vigtigt, at rådene ikke bliver en narresut. Vi må tage dem meget alvorligt.

Informant: Det har vist sig at være en succes, men det er ikke gjort færdig, nu skal vi vise, at vi kan fortsætte dialogen, og at vi tager hinanden alvorlig i det fremtidige arbejde. Ellers går det ikke.

Informant: Det er utroligt vigtigt at vise dem i forbindelse med planstrategien, at vi tager dem dybt alvorlig. Vi kan ikke rette os efter dem 100 %, og det forventer de heller ikke, men de skal fornemme, at vi tager dem alvorligt.

Rekrutteringssted for nye kommunalpolitikere

Efter informanternes opfattelse vil udviklingsrådene kunne vise sig også at blive et meget vigtigt rekrutteringssted for nye byrådspolitikere.

Informant: Udviklingsrådene bliver et sted, hvor der kan rekrutteres nye lokalpolitikere. Allerede nu er der politikere i svøb. Der er også folk, der har været meget aktive i politik og nu har fundet en retrætepost. I takt med at det bliver sværere og sværere at finde folk, der vil vælges til byrådet, vil det være vældig godt, hvis udviklingsrådene kan bidrage til at rekruttere nye politikere.

Informant: Udviklingsrådenes popularitet betyder også, at det kan blive prestigefyldt at være i bestyrelsen i et råd.

Åbne fora

I samtalen blev det endvidere betonet, at udviklingsrådene skal være åbne fora, hvor alle kommunens borgere skal kunne henvende sig. Selv om hovedparten er organiseret som foreninger med en bestyrelse og en formand, betyder det ikke, at denne bestyrelse må monopolisere arbejdet. Den skal i

stedet arbejde for at engagere flest mulige borgere i arbejdet.

Informant: *Der er nogle, der opfatter det således, at man helst skal være medlem af en forening for at deltage i udviklingsrådsarbejdet. Det er vigtigt, at man sender et signal om, at alle skal kunne deltage. Der er en række gode borgere, der er foreningsløse, og de kan få det lidt svært. Vi skal bevare en åbenhed, så alle kan deltage. Vi skal være med til at sikre, at rådene er åbne for alle, man skal ikke være medlem af en boldklub for at deltage i arbejdet, men kan komme som Børge Jensen.*

Etableringen af udviklingsrådsmodellen betyder ikke, at borgerne er afskåret fra at kunne gå direkte til byrådet uden om rådene, hvis de har en sag, de ønsker at forelægge byrådspolitikerne.

Informant: *Jeg vil være ked af at lave et system, hvor man skal forelægge sin sag for udviklingsrådene og ikke har mulighed for at gå direkte til byrådet. Det skal stadig være sådan, at det er fuld legalt at gå direkte til byrådet.*

Informant: *De foreninger, der ikke går via udviklingsrådene, men som plejer at lave et stort arbejde, skal man stadig lytte til, men samtidig forsøge at få dem til at bruge udviklingsrådene. De gode ideer kan kvalificeres ved, at flere diskuterer dem i udviklingsrådene, og kan derved få tilført flere ressourcer.*

Foreløbige status på udviklingen af udviklingsrådsmodellen

Udviklingsarbejdet har indfriet sin hovedmålsætning om at udvikle en ny organiseringsform af nærdemokratiet i Varde Kommune. Organiseringen bygger på udviklingsråd, der geografisk dækker storskoledistrikterne eller tilsvarende områder samt et fælles udviklingsråd, der sikrer den nødvendige koordinering, dialog og erfaringsudveksling mellem byrådet og lokalsamfundene.

Udviklingsrådene er åbne platforme organiseret som selvstændige foreninger, som borgerne kan henvende sig til, hvis de har et problem eller en ide, de ønsker kvalificeret gennem dialogen med andre medborgere. Desuden giver udviklingsrådsmodellen mulighed for en direkte adgang til det politiske system, hvis det enkelte råd ønsker at bringe en sag videre.

Opgavemæssigt vil det enkelte udviklingsråd have fokus på udviklingen af de lokalsamfund, det repræsenterer, mens det fælles udviklingsråd vil arbejde med mere overordnede kommunale problemstillinger.

Demokratisk rummer modellen store udviklingspotentialer, fordi den i sin struktur kobler det formelle demokrati, repræsenteret ved byrådet, med det uformelle deltagende demokrati gennem udviklingsrådene og det fælles udviklingsråd, hvor sidstnævnte kan sikre et helhedssyn på kommunens udviklingsmuligheder.

Modellen bygger primært på frivillig arbejdskraft og det folkelige engagement i lokalsamfundet bistået af en lokalsamfundskonsulent, der hjælper med udviklingen af nye netværk mellem de forskellige aktører samt sikrer den daglige dialog mellem udviklingsrådene og kommunen.

Efter en lidt usikker start er udviklingsrådsmodellen blevet en stor succes. Både blandt borgerne og byrådspolitikerne er der enighed om, at den er velfungerende og har store udviklingsmuligheder, hvis den folkelige opbakning, der hidtil har været meget stor, kan fastholdes.

Der er hos alle interessenter enighed om at prioritere udviklingsrådsarbejdet højt, og rådene er allerede inddraget som høringspart i vigtige beslutningsprocesser i forhold til kommunens udvikling.

Når de er blevet konsolideret, vil der på længere sigt være basis for at overveje, om de kan inddrages i en decentraliseringspolitik, der giver lokalområderne øget selvstyre, samt om de kan blive opfattet som en formel del af det politiske styringssystem som et centralt element i en netværksstyringsmodel.

Allerede nu kan udviklingsrådene ses som en uformel netværksmodel bestående af frivillige og ligeværdige sammenslutninger af private og offentlige aktører, der kan inddrages som supplement til den politiske styring. Erfaringerne fra andre nærdemokratimodeller viser, at der med fordel vil kunne udvikles en mere gennemsigtig styringsstruktur, hvor rådene refererer til en bredere gruppe af politikere. Evalueringen af rådernes første funktionsperiode viser, at de i høj grad er ansvarlige, og at borgerne gennem den folkelige opbakning til udviklingen af nærdemokratimodellen har tillid til den måde, som den offentlige sektor fungerer på i kommunen.

Byrådspolitikerne har tiltro til, at udviklingsrådene gennem deres arbejde vil kunne give input til det politiske system og forbedre beslutningsgrundlaget for sager med relation til lokalsamfundene, og er åbne i forhold til på længere sigt at overveje muligheden for øget selvstyre gennem modellen.

Allerede efter mindre end et års virke har udviklingsrådene medvirket til at styrke den nye kommunes sammenhængskraft ved at skabe nye netværk, der kan modvirke de opsplittningstendenser, som blev konsekvensen af kommunalreformen i 1970. Medlemmerne af udviklingsrådene ser dog gerne, at der sker en forhøjelse af administrationstilskuddet, så det bliver tilpasset det politiske ambitionsniveau for udviklingsrådsarbejdet.

Udviklingspotentialer er således stort for den nye nærdemokratimodel, og meget tyder på, at den især vil kunne få en afgørende betydning for de tyndtbefolkede landdistrikter i kommunen, fordi netop disse områder har indset vigtigheden af at forsøge at påvirke de politiske processer, hvis de skal undgå at blive overset, når vigtige beslutninger skal træffes, og derfor har taget mod udviklingsrådsmodellen med begejstring.

NÆRDEMOKRATI I ANDRE KOMMUNER

KAPITEL 3

Erfaringer med at lave nærdemokratimodeller i andre kommuner

I forbindelse med udviklingen af udviklingsrådsmodellen i Varde Kommune foregik der en løbende erfaringsindsamling af de organiseringer af nærdemokratiet, der blev udviklet i andre kommuner.

I nogle kommuner forsøger man at udvikle en nærdemokratistruktur på baggrund af de eksisterende lokalråd og lignende koordineringsorganer, der allerede fandtes i lokalsamfundene. Eksempler på kommuner, der har arbejdet med en sådan model, er Skanderborg og Silkeborg Kommuner. I Silkeborg ændrede modellen sig imidlertid, fordi man ønskede at tildele lokalrådene en formel kompetence.

EKSEMPEL 1. SILKEBORG KOMMUNE – BÅDE LOKALRÅD OG LOKALUDVALG ER NEDSAT AF BYRÅDET

I Silkeborg Kommune havde man oprindeligt valgt at udvikle en nærdemokratistruktur bestående af lokalråd nedsat af borgerne i lokalsamfundene, og det var lykkedes at få mange af de lokalområder, der ikke havde lokalråd, til at nedsætte et.

Interessen for at nedsætte lokalråd var, som i Varde Kommune, størst i de mindre samfund uden for de større byer, hvor man har kunnet se en nødvendighed af at finde samme for at skabe udvikling og komme i dialog med kommunalpolitikkerne. Borgerne i de større byer har ikke set samme nødvendighed, fordi de har været vant til altid at blive inddraget i de politiske processer uden at behøve at organisere sig.

På grund af at Silkeborg Kommune ønskede at indgå i et juridisk bindende samarbejde med det nye net af lokalråd, kom den i konflikt med den kommunale styrelseslovs § 65 d, der kræver, at det er byrådet, der nedsætter lokaludvalg og fastsætter dets sammensætning. Derfor gennemfører kommunen nu en valgprocedure, hvor hvert lokalråd indstiller fem personer, som byrådet formelt kan nedsætte som lokaludvalg. Som følge heraf

får kommunen en nærdemokratistruktur, der både kommer til at bestå af formelt nedsatte lokaludvalg og borgernedsatte lokalråd, men hvor der er et personsammenfald mellem de to udvalg/råd.

Lokaludvalgene træder ikke i stedet for lokalrådene, men skal fungere som en slags arbejdsgruppe i lokalrådet/rådene. En arbejdsgruppe, hvis primære opgave er at varetage kontakten og dialogen med kommunen.

Lokaludvalgene kommer til at dække et større geografisk område end de nuværende lokalråd. Det er blevet foreslået, at de kommer til at dække et område svarende til størrelsen på et skoledistrikt, fordi man har erkendt, at det ikke er muligt at samarbejde kontinuerligt med et stort antal lokalråd.

På den måde kommer lokaludvalgene i Silkeborg til at ligne udviklingsrådene, der også fungerer som en paraply for lokalråd og andre borgernedsat initiativer. Forskellen er, at lokaludvalgene i Silkeborg kan tildeles en selvstændig kompetence i forhold til bestemte opgaver. Ulempen er, at det let kan blive et bureaukratisk system. Sidstnævnte forsøger man i Silkeborg at begrænse ved at fastholde en lokalrådsstruktur.

Nærdemokratiudvalg med borgerrepræsentation

En anden interessant ting ved Silkeborg-modellen er, at byrådet har nedsat et nærdemokratiudvalg, hvor der er fem repræsentanter fra lokalrådene. Fordelen ved at have borgerrepræsentanter i et politisk udvalg er, at borgerne på et meget tidligt tidspunkt kan få indflydelse på en sag, og politikerne modsat gennem borgerdeltagelsen kan få nuanceret nogle problemstillinger ud fra en beskrivelse af nogle faktiske forhold i lokalsamfundene.

EKSEMPEL 2. LOKALUDVALG I KØBENHAVN

Efter at have lavet et forsøg med at nedsætte et lokaludvalg i Valby besluttede Borgerrepræsentationen i Københavns Kommune, at der skulle etableres lokaludvalg i alle bydele i perioden fra 2006-2009.

Lokaludvalgene i kommunen ligner modellen fra Silkeborg ved, at de også er nedsat i henhold til den kommunale styrelseslov § 65 d og således kan tillægges en formel beslutningskompetence inden for et nærmere angivet område.

Borgerrepræsentationen kan henlægge opgaver til lokaludvalgene ved delegation eller ved at tildele dem opgaver til selvstændig varetagelse, med mindre andet er fastsat i lovgivningen. Såfremt et lokaludvalg får tildelt opgaver til selvstændig varetagelse, skal Borgerrepræsentationen udfærdige et regulativ herfor, der skal godkendes i Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Den overordnede målsætning for udvalgene er, at de skal:¹²

- Være bindeled og sikre dialog mellem bydelens borgere og Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget og de stående udvalg i alle spørgsmål, der har særlig betydning for bydelen.
- Forberede møder og høringer – i samarbejde med den kommunale forvaltning – mellem borgere og Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget og de stående udvalg, særligt i sager om lokal- og bydelsplaner.
- Sikre dialog med bydelens borgere inden høringssvar m.v. afgives til Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget og de stående udvalg.
- Medvirke til at sikre sammenhæng og koordinering i kommunens bydelsrettede aktiviteter.

Lokaludvalgenes opgaver

1. Lokaludvalget skal være samarbejdspartner for Økonomiudvalget i forbindelse med udarbejdelse af forslag til bydelsplan i lokaludvalgets funktionsområde. Økonomiforvaltningen pålægges ansvaret for det praktiske arbejde med at tilvejebringe forslag til arbejdsplan og bydelsplan samt for sekretariatsbetjeningen af lokaludvalget i forbindelse med dette arbejde.

2. Lokaludvalget skal have forslag til høring, forinden der træffes endelig beslutning i sager, der er af særlig betydning for bydelen i forhold til områderne: fysisk planlægning, miljø, sundhed, trafik, idræt, skole, børn, unge, ældre og kultur. Lokaludvalget er forpligtet til at afgive udtalelser til Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget og de stående udvalg efter anmodning herom.

3. Lokaludvalget kan udtale sig til Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget og de stående udvalg om dets holdning til temaplaner, idéoplæg, kvarterplaner, byfornyelsesplaner samt planer på serviceområderne om udvikling af den kommunale service f.eks. tilbud til ældre, skoler, daginstitutioner, klubber, kultur og idræt. Desuden kan det udtale sig til Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget og de stående udvalg om interne strukturændringer i lokalområdet, f.eks. ændring af placering af lokalcentre, servicecentre, pensions- og omsorgskontorer m.v.

4. Lokaludvalget kan udtale sig til eksterne myndigheder i sager, hvor Københavns Kommune har ret til at udtale sig, og som er af særlig betydning for bydelen. Områder hvor dette kan blive aktuelt er f.eks. trafikplanlægning, konkrete integrationsprojekter i bydelen, større infrastrukturprojekter samt ændringer af den offentlige service i lokalområdet.

5. Lokaludvalget får mulighed for at udtale sig til eksterne myndigheder i sager, hvor Københavns Kommune ikke har høringsret. Lokaludvalget skal sende sin udtalelse til Borgerrepræsentationens Sekretariat, som herefter forestår den videre proces, herunder fremsendelse til ekstern myndighed. I den forbindelse vurderes, om lokaludvalgets udtalelse skal suppleres med en udtalelse fra Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget eller et af de stående udvalg.

6. Lokaludvalget har ikke initiativret i forhold til Borgerrepræsentationen, Økonomiudvalget eller de stående udvalg, men kan fremsende forslag, som lokaludvalget ønsker behandlet i enten Økonomiudvalget eller i et af de stående udvalg, til Overborgmesteren eller til den relevante fagborgmester, som herefter vil beslutte, om sagen skal på udkastet til dagsordenen for et møde i Økonomiudvalget eller i et af de stående udvalg.

7. Udmøntning af én årlig pulje til tværgående, bydelsrelaterede, dialogskabende og netværksdannende aktiviteter for borgere og brugere i lokalområdet.

8. Lokaludvalget får delegeret beslutningskompetencen til at udmønte midler til mødeaktivitet, lokaleleje, trykning, annoncering, forplejning m.v. Størrelsen af de årlige midler fastsættes af Borgerrepræsentationen.

Lokaludvalgenes arbejdsområder ligner således de lokalråd og udviklingsråd, der ikke er formel nedsat i henhold til den kommunale styrelseslov. Det er høringsretten og udviklingen i forhold til det område, som det repræsenterer, der er det gennemgående arbejdstema. Den væsentligste for-

skel er punkt 7/Udviklingspuljen til dialogskabende og netværksdannende aktiviteter. Denne opgave er blevet givet til lokaludvalget i styrelseslovens § 65d, stk. 2, nr. 10 og kan ikke på samme måde gives til et uformel lokalråd.

Medlemmerne af lokaludvalgene skal i henhold til styrelsesloven udpeges af Borgerrepræsentationen. Medlemstallet er 23 samt suppleanter, der vælges for hele valgperioden. Borgerrepræsentationen udpeger 7 politiske medlemmer (et medlem pr. kandidatliste i Borgerrepræsentationen, der alle skal have bopæl i bydelen). De øvrige 16 medlemmer vælges af et repræsentantskab med deltagere fra lokale foreninger, organisationer m.v. Medlemmer og suppleanter, der er valgt af repræsentantskabet, behøver ikke at bo i bydelen, men de skal være aktive i foreningslivet i bydelen.

Selve proceduren med at etablere et lokaludvalg starter med, at kommunen afholder et informationsmøde. Efter mødet udpeges de politiske medlemmer til udvalget og i forlængelse heraf afholdes repræsentantskabsmøde for foreningerne, hvor disse vælger medlemmer til lokaludvalget. Når de valgte personer er godkendt af Borgerrepræsentationen, afholder udvalget sit konstituerende møde.

Borgere, der ikke er medlem af et politisk parti, en forening eller lignende, kan ikke opstille til valget, men de har mulighed for at deltage i lokaludvalgets åbne arbejdsgrupper, studiekredse m.v., der fungerer som baggrundsgrupper for udvalgets arbejde.

Økonomi

Hver bydel får 1,2 mio. kroner til at afholde møder og til at drive et sekretariat i bydelen med 1-2 ansatte. Derudover får hvert lokaludvalg en pulje penge til at fremme aktiviteter inden for kultur, demokrati og netværk. Beløbet afhænger af befolkningstallet i den enkelte bydel. I gennemsnit får hver bydel ca. 3,3 mio. kroner.¹³

Der er afsat 4 fuldtidsansatte og en studentermedhjælper til at etablere lokaludvalgene i perioden 2006-2008.

Bl.a. på grund af sekretariatsudgifterne er det således betydeligt dyrere at have en nærdemokratiorganisering bestående af lokaludvalg nedsat i henhold til den kommunale styrelseslov. Til gengæld giver sekretariatsbistanden også mulighed for en større kontinuitet i arbejdet i modsætning til mere uformelle udvalg, der primært hviler på frivillig arbejdskraft og antallet af ildsjæle.

EKSEMPEL 3. HOLBÆK KOMMUNE – LOKALFORA SOM STYRINGSNETVÆRK

I Holbæk Kommune er der lavet en nærdemokratistruktur, der har flere lighedstræk med Varde-modellen. Strukturen består af 18 lokalfora nedsat af borgerne i lokalsamfundene samt fem dialogudvalg nedsat af byrådet.

Dialogudvalgene står på vegne af byrådet for kontakten til lokalforaene. Hvert dialogudvalg besøger de samme tre-fire lokalområder inden for et år. Herefter skifter dialogudvalgene lokalområder.

Lokalforaene er på samme måde som udviklingsrådene tænkt som et forum, hvor alle borgere, foreninger, organisationer, virksomheder, bruger-råd og lokale institutionsledere kan møde op og rejse lokale sager. Derefter afgør lokalforummet, om de kan og vil forsøge at løse de rejste sager.

Lokalforummet informerer kommunen om, hvilke sager det arbejder med, og kommunen giver herefter en tilbagemelding om, hvorvidt de pågældende sager er nogle, de selv kan varetage, om det er sager, der skal undersøges nærmere, før de evt. kan varetage dem, eller om det er sager, de ikke må varetage. Kommunen bidrager kun til sagens løsning, hvis det er nødvendigt.

Lokalforaene er på samme måde som udviklingsrådene tænkt som platforme for projekter, aktiviteter og etablering af netværk, men de adskiller sig ved ikke at være opbygget som foreninger. De har en mere løs struktur bestående af en koordinationsgruppe, der sikrer kontakten til det enkelte forum.

Arbejdet i de forskellige arbejdsgrupper og netværk koordineres på åbne fællesmøder, hvor man gensidigt skal forsøge at understøtte og inspirere hinandens arbejde samt koordinere aktiviteterne. Det vil være muligt for et lokalforum at indgå kontrakter eller aftale med kommunen om løsningen af specifikke opgaver.

Lokalforaene har ikke nogen formelle kompetencer eller tunge drifts-opgaver, men er høringspart i forhold til sager, der vedrører lokalområderne. Så også på denne måde ligner de udviklingsrådene. Det spændende ved Holbæk-modellen er, at lokalforaene opfattes som værende en integreret del af det politiske styringssystem – som en del af en netværksstyrings-model.

EKSEMPEL 4. VORDINGBORG KOMMUNE – LOKALRÅD OG DIALOGUDVALG

Modellen for nærdemokrati i Vordingborg Kommune er inspireret af Holbæk-modellen. På samme måde som denne er der nedsat 5 dialogudvalg af byrådet på tværs af partier og fagudvalg, der varetager kontakten til en række lokalråd (I Vordingborg kalder man dem ikke lokalfora). Dialogudvalgene har til opgave at sikre en løbende dialog med borgerne i lokalområderne om aktuelle samt fremtidige ønsker. Ligesom i Holbæk-modellen. Dialogudvalgene er ansvarlige for at varetage dialogen med 3 lokalråd (lokalfora), der hver dækker et geografisk afgrænset område. Udvalget er forpligtiget til at afholde minimum et møde med hvert lokalråd om året. Desuden afholdes et årligt stormøde med alle dialogudvalg og repræsentanter fra alle lokalråd.

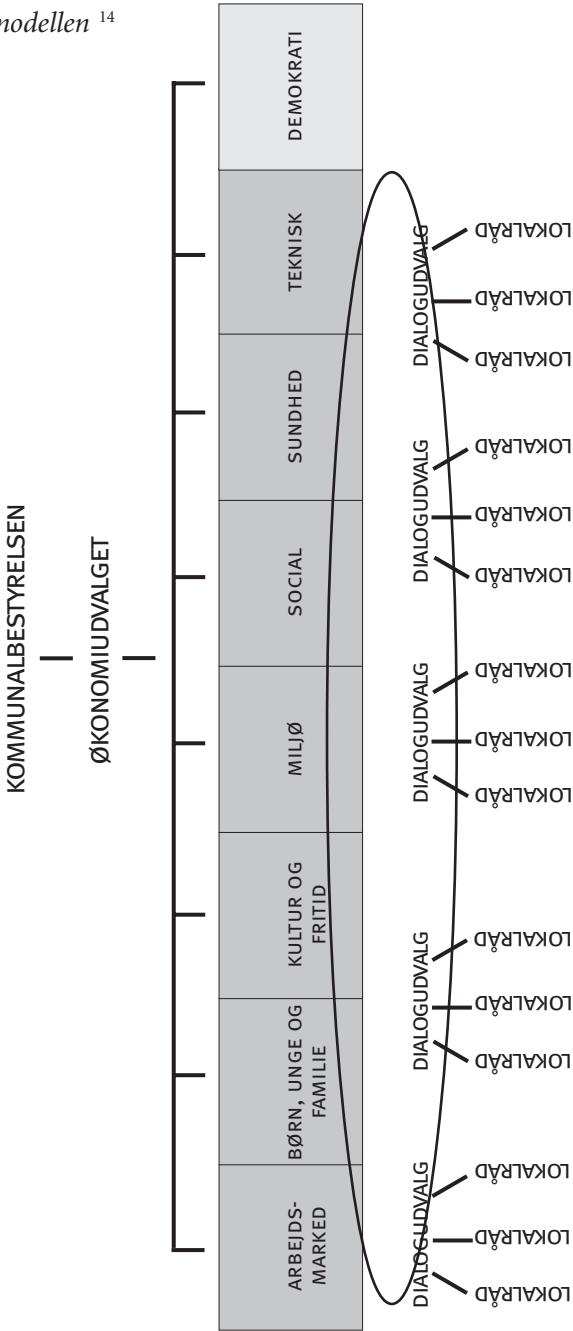
Dialogudvalgene har ingen beslutningskompetence, den ligger i fagudvalgene, der er forpligtiget til at viderebringe oplysninger og sager til rette fagsekretariat, fagudvalg m.v. Kommunen har opstillet nogle minimumskrav til organisering, åbenhed og geografisk ansvarsområde (lokalområde) samt kompetencer, som skal opfyldes, for at man kan kalde et råd et lokalråd i den nye nærdemokratistruktur.

Organisering og åbenhed

Der er krav om, at et lokalråd skal være et åbent forum. Alle møder skal være åbne for borgerne i lokalområdet, og alle skal kunne komme til orde samt have mulighed for at få punkter på dagsordenen. Dagsordenen til møderne skal offentliggøres på en sådan måde, at borgerne har mulighed for at være orienteret om, at de finder sted.

Lokalrådet er endvidere forpligtiget til at vælge en bestyrelse på minimum 3 personer, der er ansvarlige for formidling af information om lokale aktiviteter og dialog mellem kommunen og de lokale borgere. Det skal tilstræbes, at institutioner og eksisterende foreninger i lokalområdet indgår aktivt i lokalrådet ved, at de tilbydes en plads i bestyrelsen.

Vordingborg Kommunes lokalrådskonstruktion er således mere formaliseret end Holbæk Kommunes koordineringsgruppe og nærmer sig den foreningskonstruktion, der bliver brugt af hovedparten af udviklingsråd i Varde Kommune. Der stilles ikke på forhånd krav til valgmetode, valgperiode mv., men det beskrives i aftalekontrakter for det enkelte lokalråd. Lokalråd kan efter eget behov nedsætte yderligere arbejdsgrupper med forskelligt formål.

Lokalrådenes kompetencer i Vordingborg Kommune

Der er også opstillet nogle arbejdsområder, kommunen forventer, at rådene vil arbejde med:

- Orientering af lokalområdets beboere om lokalrådenes aktiviteter og dialog med kommunen.
- Invitere til og afholde åbne møder med borgerne i lokalområdet, hvor lokale emner drøftes.
- Melde tilbage til kommunen med høringssvar på baggrund af lokalrådets drøftelser om spørgsmål af bred interesse for lokalområdet f.eks. kommuneplan, lokalplaner, skolestruktur, idrætsanlæg, trafikplanlæg mv.
- Afholde og arrangere minimum et årligt dialogmøde med dialogudvalg i samarbejde med kommunen.

Det er dog op til det enkelte råd, i hvor høj grad det vil udfylde denne opgave inden for rammerne af nærdemokratimodellen.

Antal og afgrænsning af lokalråd

Vordingborg Kommune ønsker på samme måde som i Varde Kommune, at de lokale råd dækker hele kommunen, således at alle borgere har et råd, de kan henvende sig til. I stedet for at bruge storskoledistrikter eller skoledistrikter fastlægger kommunens Demokratiudvalg en inddeling efter en række kriterier. Hvert lokalråd skal kunne opfylde følgende kriterier:

- Et lokalt center med en vis grad af privat og offentlig service og naturligt tilhørende opland skal have tilbudt status som lokalråd.
- Et område med et eksisterende lokalt engagement og/eller lokalt samlingssted kan blive tilbudt at få status som lokalråd.
- Alle områder af kommunen skal være dækket ind. Modellen giver mulighed for, at der kan etableres 17 lokalråd.

Økonomiske tilskud

Lokalrådene i Vordingborg får støtte til deres arbejde gennem et samlet årligt rammebeløb. Støtten til det enkelte lokalråd afhænger således af antallet af lokalråd. Det er lokalrådets bestyrelse, der administrerer puljen og har ansvaret for den.

Foruden støtten til det generelle arbejde er der også afsat et årligt rammebeløb til større udviklingsprojekter.

Andre former for borgerinddragelse i kommunerne

I kommunerne har der også været andre forsøg på at styrke borgerinddragelsen end etablering af nye nærdemokratimodeller. I Århus Kommune har man således siden 2004 arbejdet med en model for borgerinddragelse, der skal sikre borgerne bedre indflydelse på kommunens politikker, og de byggeplaner og projekter som kommunen løbende lægger frem til debat, mens man i Næstved Kommune er ved at indføre et demokrati-regnskab, der skal gøre det lettere at sikre, at de politiske mål bliver indfriet i den konkrete praksis, og at nærdemokratiet får en større bevågenhed.

EKSEMPEL 5. ÅRHUS-MODELLEN FOR BORGERINDDRAGELSE

I Århus blev der i 2004 indført en ny borgerinddragelsespraksis, der gør det obligatorisk for byrådet og de kommunale forvaltninger at udfærdige en borgerinddragelsesstrategi. Borgerinddragelsesstrategien skal kunne variere, afhængigt af hvilken type sag det drejer sig om. Der vil således i nogle sager kunne blive lagt op til en egentlig aktiv medvirken fra borgerne side, mens der i andre tilfælde kun vil være tale om informationsformidling, der giver den enkelte borger mulighed for at ytre sig. Det drejer sig således om at finde ud af, hvilken borgerinddragelsesstrategi der passer bedst til den enkelte opgave.

Kravet om at skulle opstille en præcis borgerinddragelsesstrategi gælder for alle kommunale afdelinger både i forhold til store og små sager samt de overordnede strategier. Formålet med strategien er:

- at synliggøre og begrunde valget af model for borgerinddragelse
- at sikre en sammenhæng mellem, hvad der ønskes belyst og borgerinddragelsens indhold
- at sikre, at indsatsen passer bedst muligt med borgernes behov
- at imødegå unødvendige problemer, f.eks. det pågældende lokalområdes reaktion på debattermaet
- at imødegå og begrænse konflikter om måden, der føres debat på
- at resurserne til borgerinddragelses prioriteres og udnyttes bedst muligt.

Borgerinddragelsesstrategien skal udformes under hensyntagen til målene med opgaven, de grupper, der forventes at have en interesse i den, og om der er tale om en opgave på overordnet niveau, mellemniveau eller lokalt niveau.

Borgerinddragelsesprocessen bliver derfor analytisk inddelt i tre niveauer:¹⁵

1. Overordnet niveau, hvor der formuleres politikker og planer for kommunen som helhed. Borgerinddragelse om politikker, planer og projekter har alle borgere som interessenter, men den enkelte borgers interesse er ofte så lille, at interessen for medvirken i borgerinddragelsen er begrænset. På det overordnede niveau foregår debatten ofte mellem kommunen, interesseorganisationer, lokale råd og andre organiserede parter, der har en interesse for helhedsaspektet og tværgående perspektiver.

2. Mellemniveauet, hvor der er tale om planer og projekter for et større geografisk område, eksempelvis et lokalsamfund eller udvalgte tværgående temaer, som typisk retter sig mod bestemte målgrupper (f.eks. temaplaner for støjende fritidsanlæg, eller omlægning af arbejdsgange og systemer af betydning for borgerne (f.eks. omlægning på affaldsområdet)). Til borgerinddragelse om planer og projekter på mellemniveau knytter sig typisk en række organiserede og individuelle interessenter i temaet eller det geografiske område. Eksempel på borgerinddragelse på mellemniveau er udarbejdelse af trafikplaner, der berører forskellige lokalområder.

3. Lokalt niveau, hvor opgaven vedrører et mindre geografisk område. Der vil typisk være mange borgere, som har en personlig interesse i opgaven, samtidig med at også organisationer og foreninger kan have en interesse. På det lokale niveau vil deltagerne i en debat normalt være de lokale råd (fællesrådene), lokale foreninger og lokalcentrenes brugerråd samt de berørte naboer.

Omfanget af borgerinddragelsesstrategien afhænger således af den enkelte opgaves karakter. I opgaver, hvor det hurtigt står klart, at der enten ikke er behov for aktiv borgerinddragelse eller kun begrænset borgerinddragelse, vil borgerinddragelsesstrategien kun have begrænset omfang.

Ved mindre planer og projekter af rutinemæssig karakter, f.eks. inden for service og driftsområderne, skal der ikke udarbejdes strategier for hver enkelt gentagelse af den pågældende aktivitet. Her anvendes allerede fastlagte generelle strategier, eller hvor de ikke allerede findes, bliver der udarbejdet nye strategier for, hvordan borgerne kan inddrages i den type opgaver.

Følgende elementer er væsentlige faktorer i modellen:

1. Borgerinddragelsen skal tage afsæt i Århus Kommunes værdier.
2. Borgerinddragelse er en obligatorisk overvejelse i startfasen af en opgave.

3. Borgerne har som minimum ret til at blive hørt.
4. Hvis en gældende plan ændres, skal det begrundes, hvorfor „aftalen“ laves om.
5. Borgerne skal have reelle muligheder for at deltage.
6. Det private engagement i kommunens eller lokalområdernes udvikling skal fremmes.
7. Samarbejdet med organisationer, råd og foreninger skal fastholdes og udvikles.
8. Processer, metoder og faglig kompetence skal løbende evalueres og udvikles.

Desuden påpeges det, at:

- Borgerinddragelsen skal annonceres bredt.
- Der skal tilstræbes repræsentativitet.
- Spillerummet for indflydelse skal være klart.
- Borgerinddragelsen skal ske tidligt i procesforløbet.
- Procesforløbene skal på den mest enkle måde opfylde behovet for borgerinddragelse.
- Debatmaterialet skal være forståeligt og tilgængeligt.
- Der lægges vægt på gode kompromisløsninger.
- Alle synspunkter skal indgå som baggrund for den politiske beslutningsproces.

Hvis opgavens gennemførelse forudsætter Århus Byråds stillingtagen, skal indstillingen til byrådet indeholde et afsnit om den planlagte borgerinddragelsesstrategi. I andre tilfælde kan strategien godkendes på ledelsesniveau.

OMRÅDER MODELLEN IKKE DÆKKER

På en række service- og driftsområder er borger- eller brugerinddragelsen allerede fastlagt og defineret (f.eks. i forhold til brugerbestyrelser m.v.). Modellen omfatter derfor ikke disse områder. Den tager heller ikke sigte på enkeltopgaver, der kun har betydning for få personer (f.eks. byggesager). Endvidere vil der være en lang række beslutninger vedrørende den daglige driftstilrettelæggelse, herunder driftsændringer af kommunens service, som nok berører borgerne, men som falder under en bagatelgrænse for borgerinddragelse. Bagatelgrænsen må vurderes konkret i forhold til den enkelte sag.

Lovgivningen foreskriver på nogle felter, hvornår borgerne skal høres, inder der kan træffes en beslutning. Som eksempel fastlægger planloven

procedurer, når kommuneplaner og lokalplaner skal udarbejdes eller revideres. Der er blandt andet fastlagt minimumshøringsfrister, annoncepligt m.v. Men måden borgerinddragelsen herudover kan foregå på og omfanget af aktiviteter, er op til kommunen at beslutte.

BORGERINDDRAGELSESMETODER

Det konkrete valg af borgerinddragelsesmetoder skal passe til formålet og sikre bedre borgerinddragelse og ikke en mere omfattende og tung proces. Mulighederne kan f.eks. være:

- Afholdelse af studiekredse, cafémøder og workshop m.v.
- Borgermøder i traditionel forstand med information til borgerne om et aktuelt emne, eller et borgermøde arrangeret af borgerne selv. Debatten kan også foregå via internettet.
- Elektronisk borgerpanel, hvor panelets deltagere får tilsendt spørgsmål via e-mail.
- Spørgeskemaundersøgelser om borgernes syn på f.eks. en bestemt problemstilling.
- Fokusgrupper, hvor forskellige repræsentanter fra et område diskuterer et emne.
- Fremtidsværksteder med deltagelse af 20-50 personer, der arbejder i længere forløb.
- Planværksteder, hvor borgere og professionelle planlæggere samarbejder om planer.

Det er desuden blevet påpeget i forbindelse med udfærdigelsen af modellen, at der er behov for at udvikle nye metoder og kompetencer i borgerinddragelsen, f.eks. projektledelse, udarbejdelse af informationsmateriale, præsentationsteknik, forhandlingsteknik, konfliktløsning og dialogbaseret planudarbejdelse.

INDDRAGELSE AF DE LOKALE FÆLLESRÅD

Århus-modellen for borgerinddragelse er således ikke en organiseringsform af nærdemokratiet, men en række „spilleregler“ for kommunens borgerinddragelsesprocesser.

I mange af kommunens lokalområder eksisterer der allerede lokale fællesråd, som lokalområdernes borgere selv har taget initiativ til at nedsætte for at koordinere aktiviteterne i området og for at få indflydelse på den kommunale politik. De fungerer derfor også som et bindeled mellem lokalområdet og de kommunale myndigheder. Et bindeled som kommunen i

stigende grad gør brug af og som har resulteret i, at de nu får et kommunalt driftstilskud fra kommunen. Borgerinddragelsesmodellen knytter an til fællesrådsorganiseringen og lægger op til et øget samarbejde, i takt med at den bliver omsat til praktisk virkelighed.

STYRING

Der er ikke i modellen lagt op til i højere grad at inddrage borgerne i selve styringsprocessen i forbindelse med opgaveløsningen. „Uanset borgerinddragelsens omfang, karakter og resultater er det altid Århus Kommune, der har det endelige ansvar for at vurdere borgernes synspunkter og forslag, og kompetencen til at træffe beslutninger på baggrund af en vurdering af alle interesser i en sag. Borgernes ret til at blive inddraget i processen er således ikke en veto. Dette princip er i særlig grad vigtigt at holde sig for øje i sager, hvor der er betydelige interessekonflikter. Byrådet træffer den endelige beslutning efter afvejning af de forskellige hensyn i overensstemmelse med spillereglerne for de repræsentative demokrati.“¹⁶

Modellen lægger således ikke op til at indføre nye styringsformer, og det er lidt pudsigt, at der henvises til spillereglerne for det repræsentative demokrati i forbindelse med udviklingen af nærdemokratiet og borgerinddragelsesprocesser, der traditionelt betegnes om grundlaget for det deltagende demokrati.

Århus-modellen for borgerinddragelse kan bruges som inspiration for andre kommuner, fordi den giver et godt analytisk overblik over de forskellige elementer, der kan være i en borgerinddragelsesproces, og viser, hvordan borgerinddragelsesprocesser kan blive en naturlig del af det politiske beslutningsgrundlag. Selv om det kan koste ekstra resurser i starten af sagsbehandlingen og politikudviklingen, kan disse resurser vise sig at være en god investering senere i processen. Borgerinddragelsesprocesser er ikke et nødvendigt onde, men en inspirerende resurse for det politiske arbejde.

EKSEMPEL 6. DEMOKRATIREGNSKAB I NÆSTVED KOMMUNE

På samme måde som Århus Kommune gennem Århus-modellen for borgerinddragelse sætter fokus på borgerinddragelsesprocesser i det politiske udvalgsarbejde, har Næstved Kommune indført et „demokrati-regnskab“, der pålægger de politiske udvalg at udfærdige en strategi for demokrati- og borgerinddragelse på det område, som udvalget arbejder med.

Demokratiregnskabet i Næstved går et skridt videre end Århus-modellen ved at ville gøre de lokaldemokratiske tiltag i kommunen målbare, således at der kan sikres en sammenhæng mellem kommunens intentioner og handlinger inden for området.

Det skal være muligt at redegøre for de demokratiske konsekvenser af de kommunale tiltag, på samme måde som der redegøres for de økonomiske konsekvenser.

AKTIVITETS- OG EFFEKT MÅLINGER

Ved hjælp af regelmæssige undersøgelser skal borgernes kendskab til og tilfredshed med borgerinvolvering kortlægges. Målingerne vil blive foretaget som aktivitets- og effektmålinger.

Aktivitetsmålingerne vil typisk benytte sig af kvantitative undersøgelsesmetoder og kan for eksempel registrere antallet af demokratiaktiviteter, og hvor mange borgere der deltager i disse. De kan desuden registrere antallet af høringsvar, omfanget af medieomtale m.m. Effektmålingerne kan bruges til at registrere borgernes tilfredshed med de demokratiske tiltag, f.eks. den førte politik på området, graden af medbestemmelse m.v. Metoder til effektmåling vil ofte være en kombination mellem kvantitative og kvalitative undersøgelsesmetoder. Der kan for eksempel benyttes kvalitative interview, fokusgruppeinterview, elektronisk borgerpanel mv.

Mens det kan være forholdsvis let at lave aktivitetsmålinger og bedømme resultaterne af disse, er det ofte mere kompliceret at foretage effektmålinger, der benytter kvalitative undersøgelsesmetoder. Det kan ikke mindst være svært at omsætte resultaterne heraf til noget målbart, der kan sammenlignes med andre resultater.

Der er i Næstved Kommune en forståelse for dette problem: „Det er naturligvis ønskeligt at kunne måle såvel aktiviteter som effekter, men hvor det første er relativt simpelt, er effekterne relativt komplicerede at registrere, og kræver ofte en særlig registreringsindsats fra kommunens side (interviews mv.). På en række områder er det ikke muligt at konstruere

enheder, som kan adderes, og dermed kan man ikke lave skalaer mv. Her må man så arbejde med kvalitative enheder.“¹⁷

På grund af at arbejdet med demokratiregnskabet først er startet i 2008, foreligger der endnu ikke noget materiale, der kan belyse, hvordan denne problemstilling konkret kan løses i undersøgelsesarbejdet.

Fordelen ved at indføre et demokratiregnskab kan være, at indsatsen på demokratiområdet bliver tydeliggjort både for borgere og politikere, og den derved kan få en større opmærksomhed og effekt. Selv om spørgsmål om borgerinddragelse og lokaldemokrati formelt står højt på den politiske dagsorden, er der en tendens til, at området bliver glemt i det daglige arbejde med en lang række andre sager. Både Århus-modellen for borgerinddragelse og demokratiregnskabet i Næstved kan derfor bidrage til, at området får en højere grad af opmærksomhed i hverdagen.

Ulempen ved demokratiregnskabet kan være, at det er svært at gøre nærdemokratiske tiltag målbare uden at forsimple problemstillingerne. Det er derfor et omfattende arbejde, der skal til for at skabe grundlaget for, at demokratiregnskabet kan fungere i praksis, og det må nøje overvejes, om de resurser, der bruges i forbindelse med kontrolfunktionen i undersøgelsesarbejdet, står mål med resultatet.

BORGERINDDRAGELSE OG NETVÆRKSSTYRING

KAPITEL 4

Erfaringer med netværksstyring i Holbæk Kommune

Interview med professor Jacob Torfing, Center for Demokratisk netværksstyring på Roskilde Universitetscenter, der har været en af arkitekterne bag netværksstyringsmodellen i Holbæk og samtidig er en af de førende forskere inden for netværksstyringsområdet.

Vil du redegøre for baggrunden for udviklingen af nærdemokratimodellen i Holbæk?

Jacob Torfing: I Holbæk Kommune har vi forsøgt at udvikle en ny model for borgerinddragelse. Det, der kendetegner de gamle modeller, der bygger på lokalråd, er, at de ofte kører videre på en eller anden opfattelse af en repræsentativ tankegang. Udtrykt ved, at man udpeger en repræsentant for nogle andre. Det ser jeg som en svaghed, fordi der let går sådan lidt repræsentationsmonopol i det, fordi de, der kommer til at sidde i rådet, vil sige: „At nu er det os, der er folkets repræsentanter, og det kan godt være, at der er nogle andre, der kan tænke sig at være aktive, men så kan de blive valgt næste gang, der er valg.“ En sådan tankegang kan hæmme borgerinddragelsen, fordi den ikke bygger på den spontanitet, der tit er omkring borgerinddragelse, eller på den pludselige passion, der kan opstå, fordi man f.eks. er vred over noget (f.eks. truslen om at lukke en skole eller et bibliotek).

Netværk skulle gerne gå videre og overskride den repræsentative tankegang, så man åbner for, at der kan etableres åbne platforme for folk, der har interesse og virkelyst til at lave noget på ad hoc-basis.

Jeg tror også, at sådan en model passer godt til forholdene i dag, hvor folk gerne vil være on and off-aktive i forhold til, hvad der lige interesserer dem og i forhold til deres liv i øvrigt.

Målet må være at få en bredere borgerinddragelse og et større engagement, end man har haft tidligere. Jeg taler ikke imod, at man har en fast

indkaldergruppe, men er som sagt skeptisk over for den repræsentative tankegang, fordi den kan begrænse aktiviteten i netværket.

Lokalforaene i Holbæk er tænkt som platforme for at rejse og håndtere lokale sager ud fra devisen om, at borgerne ved at samarbejde med hinanden ofte kan klare mange flere ting selv, uden at skulle have kommunens velsignelse eller kommunal hjælp. Så udgangspunktet er: Her er en platform, mød op og rejs sager, og lad os undersøge, hvor langt vi kan selv. Det, der så sker, er, at lokalforaene informerer kommunen om, hvilke sager de arbejder med. Kommunen har så lavet et tilbagemeldingssystem, hvor de kan få at vide, om den pågældende sag er en, de kan varetage, eller om det er en sag, der skal undersøges nærmere, før de evt. kan varetage den, eller om det er en sag, de ikke må varetage. Så man arbejder med en forhandlings-arbejdsdeling af sager.

Det er lidt det samme princip, man bruger i EU, om at beslutningerne skal træffes så tæt på borgerne som muligt.

En lang række sager kan klares gennem selvforvaltning i netværk. Andre sager kræver lidt mere sparring med kommunen, og andre igen skal løftes helt op på kommunalt plan, hvor de så er ude af hænderne på lokalforaene.

Har deltagerne i lokalforaene behov for at udvikle netværksstyringskompetencer?

Jacob Torfing: Netværksstyringen kræver en fornyelse af såvel politikerne som af de borgere, der deltager i netværket. Mange foreninger og institutioner skal lære, at de ikke længere kun kan være interessevaretagere og sige, hvilke krav de har til kommunen.

De skal for det første lære, at de ikke kan gå direkte til politikerne. De skal først omkring et lokalforum, før sagerne kan komme videre. Det er der mange, der har stejlet over. Specielt de foreninger, der har en god kontakt til det politiske system. Hvorfor skal vi nu pludselig i dialog med andre? Det er allerede nogle nye vilkår, fordi man skal argumentere for sin sag over for andre lokale aktører.

Det er den ene ting. Den anden er, at man ikke mere kun kan være kravstiller, man skal også være medspiller. Man skal tænke sig selv som en del af løsningen og ikke bare være den, der står og stiller krav.

Holbæk-forsøget startede med et kompetenceudviklingsprojekt, hvor vi lavede et seminar for politikere, ledende embedsmænd, institutionsledere og borgere og foreninger. Vi sluttede kompetenceudviklingsprojektet af med en konference, hvor vi lavede tværgående gruppearbejde. Gruppearbejdet var sammensat således, at politikere, embedsmænd og borgere var i samme

gruppe, hvor de skulle stille krav til deres respektive roller i netværksstyringen. Både som metastyrer og som deltager. På den måde fik vi belyst de gensidige forventninger til forsøget.

Det er kommunens forventning, at alle institutionsledere går aktivt ind i netværket. Både som en stabiliserende kraft og som resursepersoner, men også fordi de lokale institutionsledere skal lære at forhandle og udvikle samarbejdsrelationer med de lokale aktører. Det var ikke alle institutionsledere, der var glade for denne forventning.

Kan lokalforaene også spille en rolle i forhold til den generelle politikudvikling i kommunen?

Jacob Torfing: Ja. Man har forpligtiget sig som kommune til at høre lokalforaene i alle sager, der berører lokalområdet. Derudover vil man også give mulighed for, at man kan indgå i et kontraktforhold med lokalforaene om løsningen af særlige opgaver.

For øjeblikket er det eksempelvis et kæmpeproblem, at kommunerne skal gøre noget ved børns fedme, og mange kommuner spørger sig selv: Hvad i alverden skal vi gøre ved dette problem? I Holbæk forestiller man sig, at man kan melde ud til lokalforaene: Hvis der er nogle af jer, der vil lave lokale arbejdsgrupper om, hvordan man kan bidrage til at løse problemet, kan I formulere et projekt og ansøge om at få nogle midler til opgaven. I forlængelse heraf kan vi indgå i en kontrakt, så I kan blive kontraktpartner over for kommunen. Det er ikke noget, de skal, men de kan gøre det, hvis de har lyst.

Skal man så ikke have lavet en foreningsmodel eller noget tilsvarende, hvis et lokalforum skal indgå i et kontraktforhold med kommunen og modtage økonomiske midler?

Jacob Torfing: Jo, det er klart. Så skal man lige præcis til den opgave lave en lokal styringsgruppe, man kan indgå en kontrakt med.

Får lokalforaene et driftstilskud fra kommunen?

Jacob Torfing: De får et minimalt tilskud til møder m.v. Hvis de ønsker tilskud til nogle konkrete aktiviteter, skal de ansøge herom, og ansøgningen skal indgå i en samlet prioritering ud fra alle de forslag, der fremkommer fra lokalforaene.

Kan politikernes engagement i forhold til lokalforaene fastholdes i en travl hverdag?

Jacob Torfing: Holbæk har nedsat dialogudvalg, hvor 3-4 politikere har kontakt til et lokalforum mindst 2 gange om året.

På et tidspunkt skulle kommunalbestyrelsen vælge, om det var arbejdet i de traditionelle udvalg (økonomiudvalget, trafik og teknik m.m.), eller om det var arbejdet i de nye dialogudvalg, man skulle prioritere højst. Konklusionen blev, at man ville satse på de nye dialogudvalg.

Jeg har en fornemmelse fra de politikere, jeg har talt med, at årsagen til denne prioritering var, at det er langt mere interessant at være i dialogudvalgene, fordi man under sagsbehandlingen er i løbende kontakt med mennesker, der har ideer og behov, som rejste problemer, og som politikere kunne sparre med. Man kan ikke lave politik i et tomrum. Politikere skal også have input. De skal have støtte og opbakning og mødes med krav for at udvikle sig og få nye ideer. Det har de oplevet gennem dialogudvalgene, der har kontakt til et lokalforum.

Det er en meget spændende ting, fordi det jo er der, hvor det klassiske repræsentative demokrati ændrer sig set i lyset af udviklingen af et nyt borgerinddragelsesdemokrati.

Ser du netværksmodellen som en mulighed for, at borgerne kan få større indflydelse på de politiske beslutningsprocesser?

Jacob Torfing: Ja. Det tror jeg på, fordi man må huske, at offentlig styring er meget processuel. Det er en lang proces, der indeholder mange forskellige stadier.

Det første stadie er det, hvor man overhovedet bliver klar over, at der er et problem. Derefter skal man have nogle aktører på banen, så er der nogle, der skal kommentere disse forslag og lave nogle alternativer. Så skal man lave udvalgsarbejde om konsekvenserne af forslaget, og til sidst kommer den fase, hvor man iværksætter tingene.

Det, der er særligt ved styringsnetværk, er, at det er muligt at have indflydelse hele vejen igennem den offentlige styringsproces. Hvor mange af de traditionelle borgerinddragelsesværktøjer – f.eks. offentlige høringer og offentlige møder – først bliver gennemført i beslutningsfasen. I et styringsnetværk kan borgerinddragelsen foregå gennem hele forløbet, og det giver deltagerne mulighed for at følge og påvirke en sag fra start til slut: „Vi manglede et stisystem for at kunne komme ud til vores grønne omgivelser. Jeg var med fra starten i arbejdet med at få etableret en sti. Lige fra at vi fik ideen, til at den blev iværksat, og oplevede også, at der blev lavet nogle ændringer gennem forløbet.”

Tror du, at styringsnetværk vil have bedre mulighed for at tiltrække unge end det traditionelle repræsentative demokrati?

Jacob Torfing: Jeg tror, at der er en chance for, at man kan få de unge med, fordi man ikke kræver, at de først skal vælges ind i en bestyrelse. Det har betydning, at vejen til indflydelse kan være meget kortere. Hvis de unge f.eks. er utilfredse med, at problemer med alkohol og hærværk bliver taklet på en meget hårdhændet måde, så kan man give dem mulighed for at lave en arbejdsgruppe eller om at komme med i en eksisterende arbejdsgruppe, og det tror jeg, er en meget mere spiselig måde at være aktiv på for de unge.

Borgernes mønstre i forhold til at være aktive har ændret sig meget gennem de senere år. Vi taler i dag om, at „hverdagsmagere“ afløser „elite-aktivisterne“. Hverdagsmagerne er dem, der er interesseret i de livspolitiske spørgsmål: „Hvordan kan jeg udfolde mig i det område, hvor jeg bor?“. Og som er aktive på en mere ad hoc-agtig måde – fra sag til sag. Hverdagsmagerne, som der er mange af blandt de unge, har gennem styringsnetværk mulighed for at komme til at medvirke til at træffe beslutninger, hvad der ikke er tilfældet i det klassiske organisationsarbejde.

Man taler meget om de uorganiserede unge, og om hvor de kan få mulighed for at deltage i de demokratiske processer. De kan lige præcis gå ind her. Der er ikke noget krav i lokalfora om, at man skal repræsentere en organisation eller forening. Du kan komme og repræsentere dig selv.

Mange styringsnetværk trækker desuden meget på projektarbejdsformen, hvad der også kan tiltrække de unge, fordi det er en arbejdsform, de kender godt og er vant til at bruge i skolen og det øvrige uddannelsessystem.

Et intenst forløb, der bliver afsluttet med et projekt, tror jeg, er meget tiltalende for de unge frem for et langstrakt arbejde, hvor man mødes 3-4 gange om året over en periode på 2 år.

Vi ser også et skift i holdningen til brugen af netværk. Det drejer sig ikke mere nødvendigvis om at lave kanaler for interessevaretagelse. Netværkene bliver ikke kun dannet, fordi de offentlige myndigheder ved, at der er stærke interesser derude, der skal have mulighed for at komme til orde og få indflydelse på politikken. Der er meget mere tale om en erkendelse af, at hvis man skal styre vort samfund i dag, bliver man nødt til at arbejde sammen på kryds og tværs, og vi har grundlæggende alle sammen behov for at udveksle resurser for overhovedet at kunne styre noget.

Det er ikke i dag i så høj grad udtryk for interessepolitik og en gensidig interessevaretagelse, men meget mere udtryk for en erkendelse af at man ikke kan styre alene i dag. Man kan ikke styre ud fra et centrum, men er

nødt til at styre i netværk mellem forskellige aktører.

Kan du se en sammenhæng mellem den udbredte brug af mål- og ramme-styring både i statsligt og kommunalt regi og så interessen for netværksstyring?

Jacob Torfing: Ja. Det ser jeg på to måder: Det, der sker med mange af de nye reformer inden for den offentlige sektor, er, at de bidrager til en omfattende fragmentering. Styringskonceptet er jo ofte, at de offentlige institutioner skal være selvstændige og have et selvstændigt råderum og styres udefra af mål og rammer. Det fører til en øget opsplitning inden for den offentlige sektor. Samtidig får man også et forøget forbrug af private aktører inden for en lang række områder, og man laver ikke kun kontrakter med private firmaer, men også med frivillige organisationer m.v. Dette styringskoncept bidrager derfor til et fragmenteret landskab både inden for den offentlige sektor og på kanten mellem den private og den offentlige sektor. Og derved sker der en fragmentering af hele styringslandskabet i Danmark. Denne udvikling skaber behovet for tværgående netværksdannelser, så man igen kan samle de tråde, der er blevet skåret over som en del af denne new public management-bølge, der skyller hen over landet.

Desuden mener jeg, at new public management er udtryk for en ny styringstænkning, der meget handler om at styre selvstyring. Man tror ikke længere, at man kan sidde på toppen af pyramiden og styre ned i detaljen, man har ikke mere hverken den nødvendige viden eller de nødvendige ressourcer til den form for styring. Derfor styrer man i stigende grad ved at mobilisere organisationer, netværk og den enkelte borgers virkelyst. På denne måde er der en parallel mellem new public management og den nye forståelse for styringsnetværk. Begge dele kan ses som et forsøg på en ny styringstankegang, hvor man opgiver at styre fra oven og nedad, og i stedet styrer ved at lave rammer for selvstyring, sådan at den måde, man styrer på, er toledet. Med den ene hånd skaber man frie, virksomme og ansvarlige organisationer, foreninger, virksomheder, netværk og borgere, og med den anden hånd rammestyrer man dem. Således at man sikrer, at de styrer sig selv og bruger deres egen energi og virkelyst, men inden for nogle rammer, der sikrer en vis form for koordinering med overordnede styringsmekanismer.

Kan du nævne nogen eksempler på, hvor det er specielt velegnet at bruge styringsnetværk?

Jacob Torfing: Der er nogle typer af offentlige opgaver, hvor man næsten ikke kan komme uden om at bruge styringsnetværk. Det er det, vi kalder

„wicked problems“ eller vilde problemer. Problemer, hvor der i udgangspunktet er en uklar forståelse af problemet, og hvordan det skal løses, hvor der er mange aktører, og der er brug for en specialiseret viden, og hvor der er et stort konfliktpotentiale. Sådanne styringsopgaver kan jeg dårligt se, kan løses på anden måde end gennem en eller anden form for selvstyring gennem nogle netværk.

Hvordan forholder kommunalpolitikerne sig til styringsnetværkstanken? Kan de ikke være bange for at miste noget af deres magt?

Jacob Torfing: Der er nok mange af de mere traditionelle politikere, der er bange for at miste magt. På den anden side viser mine erfaringer, at når man først kommer i dialog med dem, så kan de godt langt hen ad vejen se fordelene ved denne form for styring.

For det første er der mange politikere, der gerne vil aflastes, sådan at de får mere tid til at tage stilling til lidt mere strategiske overvejelser (eks. spørgsmålet om, hvordan kommunen skal udvikles kulturelt, erhvervsmæssigt m.m.). Så mange kan godt se, at det er godt at kunne mobilisere aktører i relativt selvstyrende netværk.

For det andet er der mange kommunalpolitikere, der godt kan lide at arbejde med fremadrettede udviklingsopgaver, men tit savner inspiration til, hvordan de skal lave en målfastsættelse, og her kan styringsnetværk være et værktøj, de kan bruge.

Det ligger jo i new public management-tanken, at politikere skal lave de overordnede strategiske målsætninger, og så skal forvaltningen i samspil med borgere og virksomheder m.m. udfylde disse rammer, men det er jo svært at udvikle langsigtede strategiske mål uden at have en dialogpartner, og i denne sammenhæng er styringsnetværk med relevante og berørte partnere utrolig vigtige.

Når man fortæller politikerne, at det at arbejde med styringsnetværk ikke er at lægge den offentlige styring fra sig, men at det bare handler om, at de skal styre på en ny måde, og at der er mange måder at styre styringsnetværk på, så bliver de ofte positive over for ideen.

De skal ikke styre ved at lave enkeltbeslutninger, der gælder i hver situation og tilfælde, men de skal styre ved at forholde sig til, hvilke sager der skal bruges netværksstyring til: Hvilke opgaver skal løses? Hvem er det, der skal være med til at løse disse opgaver? Hvordan skal netværket designes? Hvilke procedurer skal der være? Hvilke deadlines skal der være?

Desuden er mulighed for at styre styringsnetværk gennem mål og rammesætning, ved at give dem nogle økonomiske midler, de kan disponere over,

fortælle dem, hvilke juridiske rammer der skal være osv.

Når netværket fungerer, skal politikerne og embedsmændene gå ind og forholde sig aktivt og kritisk til, hvad der sker. Høre på hvad deltagerne har fundet ud af siden sidst og give respons og feedback til det og måske gå ind og være mægler i forhold til konflikter, gå ind og styrke nogle parter ved at give dem flere resurser, så de kan stå stærkere i netværket osv. Det er det, vi kalder netværksmanagement. Politikere skal deltage i styringsnetværk. Netværk er ikke politikerfrit område.

Det er utroligt vigtigt, at hvis man lægger en opgave ud i et netværk, så skal politikerne også gå ud og blande sig i, hvad der sker, for ellers kommer de for sent ind i processen. De skal ind og være med til at præge beslutningspræmisserne meget tidligt.

Det er derfor vigtigt for dem at forstå, at de har en dobbeltrolle i styringsnetværk, som nogle, der er udenfor og skal styre rammerne, og som nogle, der også kan være med i selve netværket.

Der er selvfølgelig stadig mange klassiske myndighedsopgaver, som de selv suverænt skal stå for (den kommunale budgetlægning, fastsættelse af skatteprocent m.m.) og andre opgaver, der evt. kan klares gennem udlicitering, men samtidig er der en stor mængde komplicerede opgaver med vilde problemer, hvor jeg tror, at politikerne kan se, at der kommer de ikke langt med at styre alene.

Det er også på disse områder, der er kommet lovpligtige netværk (eks. på handicapområdet, integrationsområdet, uddannelsesvejledningsområdet for de unge og – som det nyeste – på politiområdet. Hvor politiet nu gennem politiråd skal engagere borgere og organisationer i oprettelsen af lokale netværk, der har med hele politiindsatsen at gøre). Der er altså en lang række opgaver, hvor lovgivningen tager højde for, at her kan offentlige myndigheder ikke stå alene.

Har politikerne de nødvendige kompetencer til at netværksstyre? Kræver denne styreform ikke andre kompetencer end dem, hovedparten besidder i dag?

Jacob Torfing: Jo, det gør den. Det handler meget om forhandling og kommunikation og om strategisk ledelse. Det er nogle andre ting end at markere ideologiske holdninger eller at løse enkeltsager. Derfor ser vi også en tendens til at dele politikere op i et A-hold og et B-hold. Politikere, der er kommet ind i politik, fordi de har formuleret sig på enkeltsager, har svært ved at acceptere styringsnetværk, fordi de ikke forstår, at politik kan være noget med at få andre på banen og få dem til at mene noget.

Der er brug for et kompetenceløft af politikere og embedsmænd for at udvikle nogle af de strategiske, formidlingsmæssige og kommunikative kompetencer.

Hvilken betydning kan IT-teknologien have for netværksstyringen?

Jacob Torfing: Der er mange muligheder i den nye teknologi for at understøtte netværk, bare det at det er så let at kontakte hinanden, ser jeg som et unikt værktøj til understøttelse af netværk. Det, at der også er nogle meget åbne faciliteter (eks. diskussionsfora), hvor man kan spørge: Hvem vil være med til det her? Og så kan man få skabt nogle projektrelationer i en periode, hvorefter de ofte fader ud igen.

Samtidig er det også interessant, at der er netværksstyring på mange niveauer. Eks. er EU et af de mest netværksstyrede politiske systemer, vi har. I forhold til alle EU-komiteerne er der udbyggede netværk med repræsentanter fra ekspertorganisationer, interesseorganisationer og civilsamfundsorganisationer.

Hvis man vil søge penge fra strukturfondene, så er det et krav, at man laver partnerskaber for at få tildelt midler, og i det, man kalder den åbne koordineringsmetode, danner man også læringsnetværk (eks. inden for beskæftigelsesområdet), hvor man i en ligeværdig dialog skal diskutere politikudvikling med hinanden. Så netværkstankegangen gennemsyrrer alle niveauer.

KOMMENTARER TIL UDVIKLINGSRÅDSMODELLEN I VARDE KOMMUNE

Du er blevet præsenteret for den nærdemokratimodel, man har lavet i Varde Kommune, hvor man har opbygget et netværk af udviklingsråd samt et fælles udviklingsråd, der får til opgave at koordinere nogle af interesserne mellem udviklingsrådene og mellem udviklingsrådene og kommunen. Kan du give mig nogen kommentarer til denne model?

Jacob Torfing: Holbæk kan lære af Varde-modellen og omvendt, fordi det man ikke har i Holbæk, er et tværgående forum mellem alle lokalforaene, hvor de kan behandle fælles problemer. Et sådan organ har man ikke, og det kunne være en god ide. Der kunne også være sager, hvor der er så få kompetente spillere ude omkring lokalt, og hvor det ville være en fordel at kunne rejse sagen på tværs af alle lokalfora.

Omvendt vil jeg være lidt bange for, at det fælles udviklingsråd i Varde-modellen kan blive et sted, hvor man skal vogte over hinanden og skyde hinandens ideer ned.

Styrken i Holbæk-modellen er, at man har den tætte kobling mellem kommunalbestyrelse og lokalfora, og at politikerne har forpligtiget sig på en meget kort respons-tid. De skal i løbet af kort tid give en tilbagemelding på et fremsendt forslag fra et lokalforum. Lokalfora lever af succeser, og de må ikke opleve, at de gennem en langsommelig sagsbehandling eller gennem et politisk taktisk spil bliver holdt hen.

Det interessante ved Holbæk-modellen er, at man har lavet dialogudvalg. Dialogudvalgene er de politiske udvalg, der har den direkte kontakt med borgerne i lokalområderne herunder kontakten med lokalforaene. Disse dialogudvalg er lavet på tværs af de traditionelle stående udvalg (økonomiudvalg, trafikudvalg m.v.). Det betyder, at der sidder repræsentanter fra de stående udvalg i dialogudvalgene, og de derved besidder alle de politiske kompetencer, hvad der er en kæmpestyrke for dem.

Hvert dialogudvalg har et lokalområde, de i en periode skal være i dialog med. Herefter skifter udvalget til at have et andet lokalområde, for at undgå at et dialogudvalg vil komme til at knytte sig for tæt til et bestemt lokalområde.

Var politikerne bange for, at den nye model med lokalfora ville komme til at betyde, at de fik for mange møder?

Jacob Torfing: Det var faktisk det, der var anstødsstenen til, at de sagde: Så må vi droppe nogle af møderne i de stående udvalg. Det handler om prioriteringer: Hvad er det for møder, der er vigtigst? Er det dem, hvor man kommer i kontakt med borgerne, eller dem, hvor man laver tung sagsbehandling?

På den lange bane kan arbejdet med lokalfora betyde en aflastning af arbejdsmængden, fordi der ikke havner så mange sager hos byrådet. I Holbæk Kommunes organisationsdiagram indgår lokalfora som en del af styringsmodellen.

Konceptet om, at lokalforaene er en del af den kommunale styring, skal indarbejdes som en rutine i kommunen ud fra en overvejelse om, hvilke sager der skal behandles hvor: Skal en sag behandles i det hierarkiske system, eller skal den behandles i et netværk?

Borgerinddragelse og netværksstyring set i forhold til udviklingsrådsmodellen

Samtale med professor Jens Hoff, Institut for statskundskab, Københavns Universitet, om borgerinddragelsesprocesser.

Hvorfor er der i disse år i kommunerne så stor fokus på at lave forskellige former for borgerinddragelse i de politiske beslutningsprocesser?

Jens Hoff: Det er der bl.a., fordi måden, kommunerne inddrager borgerne på, har ændret sig. For 15-20 år siden var det en mere formel borgerinddragelse. Der var nogle faser, lovgivningen skulle igennem, og så skulle borgerne høres. De havde krav på at blive hørt i processen. Og det var så borgerinddragelsen. Så kom der et skift, da man lavede skolebestyrelser og ældreråd og sådan nogle ting. Men det var stadig en meget formaliseret form for borgerinddragelse i nogle veldefinerede områder.

Nu er man kommet til tredje fase, hvor borgerinddragelse ikke længere er noget, man skal gøre for at være demokratisk, men fordi der er problemer i samfundet, man ikke kan løse uden borgerinddragelse.

Et godt eksempel er byfornyelse, der ikke kan løses uden borgerinddragelse. Desuden har det den fordel, at borgerne også føler sig forpligtet af de beslutninger, der bliver taget.

Hvad skyldes det, at der er ved at komme så stort et fokus på netværksstyring?

Jens Hoff: Det skyldes primært to faktorer:

1. Samfundet bliver mere og mere kompleks og stadig vanskeligere at styre.
2. Borgerne stiller mange flere krav til den offentlige sektor.

Den funktionelle specialisering af samfundet er blevet større og større, fordi verden bliver mere og mere kompleks. Der er en øget kompleksitet i både de nationale og globale styringssystemer, og der skabes nye beslutningscentre på tværs af nationalstatsgrænserne. F.eks. henter nogle af de danske kommuner deres inspiration fra globale netværk, der mødes og udveksler tanker om nye styringsmodeller. Netværk går på tværs af tidligere grænser på alle niveauer.

En anden årsag til interessen for netværksstyring er, at borgerne i dag stiller mange flere krav til de kommunale institutioner og de offentlige ydelser, end de gjorde tidligere.

Borgerne er i dag meget mere veluddannede og kritiske over for de kommunale institutioner og kræver desuden individuelle løsninger. Ud fra disse to faktorer bliver netværksstyring en interessant mulighed. Politikerne er ved at forstå, at de ikke kan klare alle problemerne selv.

Ser du nogle problemer ved at indføre netværksstyring i de politiske beslutningsprocesser?

Jens Hoff: Der er en tendens til, at de resurssvage grupper af borgere ikke deltager i arbejdet i netværksgrupperne. Det er derfor utrolig vigtigt, at der bliver gjort en ekstra indsats for at sikre, at disse gruppers holdninger også bliver hørt. Når de ikke deltager i selve netværksarbejdet, må man på anden måde sikre, at deres synspunkter bliver hørt.

Hvad synes du om udviklingsrådsmodellen i Varde Kommune?

Jens Hoff: Det er en spændende måde at organisere nærdemokratiet på med kombinationen mellem de enkelte udviklingsråd, der tilsammen dækker kommunen og det fælles udviklingsråd. I modellen kunne der med fordel fra starten have stået noget mere om, hvad udviklingsrådene skulle lave, og om hvilke bestemte sager de skal høres i.

Det kunne også styrke deres rolle i forhold til det lokale demokrati, hvis de fra starten havde fået tildelt nogle enkelte kompetencer, f.eks. en høringsret i forhold til bestemte sager. Hvis de ikke får tildelt nogle formelle kompetencer, er der en fare for, at der er nogle, der vil sige: Er det ikke kun et snakkeforum?

Har du nogle bud på, hvilke opgaver de kan bidrage til løsningen af?

Jens Hoff: Nogle af de nye store opgaver, kommunerne har fået på f.eks. miljø- og sundhedsområdet, kunne det være relevant at få lokalsamfundet til at arbejde med gennem udviklingsrådene.

Der er mange opgaver på sundhedsområdet, hvor de vil være meget relevante samarbejdspartnere. Spørgsmålet om hvad man skal gøre for at leve sundt, det forebyggende arbejde m.m. Der er tilsvarende mange opgaver inden for miljøområdet, Agenda 21, som de vil kunne kvalificere løsningen af: Hvordan laver man en bæredygtig udvikling? Udfærdigelse af naturstier m.m.

Man kan spørge: „Hvilke ideer kan I komme med i forhold til f.eks. genbrug“ (På dette område er der tusinde ideer, man kan komme med). „Kan man lave nogle fælles initiativer i jeres lokalområde?“ Men det skal gøres konkret, og forslaget skal ud til samtlige udviklingsråd, så der ikke er nogle, der bliver ladet i stikken eller sat udenfor.

Det skal også præciseres, hvordan kommunen vil arbejde videre med problemstillingen. Det skal være noget, der passer ind i det, kommunen arbejder med i forvejen, og borgerne skal kunne se, at det, de arbejder med, kan give et aftryk på de kommunale beslutninger, eller ved at der bliver lavet et konkret produkt, eller man kan få udbetalt nogle penge til et projekt m.m. Borgerne skal være garanteret et eller andet output, ellers tror jeg ikke, at folk vil være med.

FORSKELLEN MELLEM STYRINGSFORMER

Jens Hoff har skitseret forskellen på repræsentativt demokrati og netværksdemokrati i en forenklet form, der skal tydeliggøre den store forskel på de to styringsformer:

	REPRÆSENTATIVT DEMOKRATI	NETVÆRKSDEMOKRATI
<i>Styringsmodel</i>	Mål og rammestyring.	Kulturstyring.
<i>Politisk samfundsopfattelse</i>	Stat adskilt fra marked og det civile samfund.	Politik og samfund mødes i netværk.
<i>Politisk ledelse</i>	Beskytte borgernes rettigheder.	Udvikle borgernes evne til selv- og samstyre.
<i>Borgerrolle</i>	Passiv - borgeren som vælger. Aktivt - borgeren som forbruger.	Passiv - borgeren som tilskuer. Aktivt - borgeren som engageret i fælles anliggender.
<i>Brugerrolle</i>	Aktivt - brugeren som kunde.	Aktivt - brugerne som hverdags- og projektmagere.
<i>Politik</i>	Idepolitik. Nærværspolitik.	Forhandlingspolitik. Projektpolitik.

Efterord

Gennemgangen af de forskellige forsøg på at styrke nærdemokrati og borgerinddragelse viser, at der er mange kommuner, der arbejder med at udvikle nærdemokratiet og styrke borgernes indflydelse på de politiske beslutningsprocesser i kommunerne. Foruden de forsøg, der har været omtalt i denne publikation, er der adskillige andre kommuner, der har et udviklingsarbejde i gang på demokratiområdet, og der er efterhånden en stor forståelse hos kommunalpolitikerne for nødvendigheden af at lave borgerinddragelse i forhold til mange forskellige opgavetyper.

Måden at lave borgerinddragelse på varierer fra kommune til kommune, og efter hvilke typer opgaver der er tale om, og meget tyder på, at de forskellige borgerinddragelsesprocesser vil kunne bidrage til både at forny den måde, det politiske system arbejder på, og gøre borgerne mere ansvarlige i forhold til spørgsmålet om, hvordan man skaber udvikling både i lokalsamfundene og i kommunen som helhed.

Centrale personer i udviklingsrådsprojektet i Varde Kommune

PROJEKTETS STYRINGSGRUPPE

Bo Andersen, adm. direktør, Blaabjerg og Varde Kommuner
Jan B. Madsen, direktør, Dansk Bredbånd
Heidi Alsing, vicedirektør, Dansk Landbrug
Steffen Hartje, sekretariatschef, Fritid & Samfund
Tom K. Poulsen, projektleder for første del af projektet
Jørgen Nielbæk, teamleder, Varde Kommune
Preben Olesen, borgmester, Blaabjerg Kommune
Frants Bilde Kjeldsen, stabschef, Varde Kommune
Gylling Haahr, borgmester, Varde Kommune
Lisbet Rosendahl, formand for udvalget for Kultur og Fritid, Varde Kommune.

PROJEKTGRUPPE I VARDE KOMMUNE

Jørgen Nielbæk, teamleder
Lasse Iversen Hansen, souschef
Hanne Jespersen, lokalsamfundskonsulent.

KONTAKTPERSONER/FORMÆND FOR UDVIKLINGSRÅDENE

Helle Øst: Mogens Svarrer
Blaavandshuk: Erhardt Jull
Blaabjerg: Frits Anneberg
Helle Vest: Svend Åge Hansen
Ansager-Skovlund: Jeanette Mortensen
Hodde-Horne-Sig og Tistrup: Jens Peter Clausen
Varde By: Mette With Hagensen
Varde Opland: Henning Gejl
Ølgod: Jens Graven Nielsen.

VARDE BYRÅD

Gylling Haahr (borgmester)
Hans Chr. Thoning
Lisbet Rosendahl
Bøje Meiner Jensen
Preben Olesen
Bent Poulsen
Preben Friis-Hauge
Poul Rosendahl
Peter Guldberg

Centrale personer i udviklingsrådsprojektet i Varde Kommune

Anni Thomsen
Per Rask Jensen
Holger Thomsen
Keld Jacobsen
Hans Jørgen Gammelgaard
Thyge Nielsen
Ib Hansen
Erik Buhl Nielsen
Niels H. Larsen
Karl Haahr
Gunnar Moesgaard
Hans Vestager
Kaj Dam Rasmussen
Anna Grethe Christensen
Dorte Schori
Kjeld Anker Espersen
Ingvard Ladefoged
Jørgen Borum Christiansen
Alf Vinter
Bodil Tang Kristensen
Anders Linde
Niels Christiansen
Jim Bech Sørensen.

Bilag

Forslag til vedtægter for udviklingsrådene

Forslaget var lavet til inspiration og kunne ændres af det enkelte udviklingsråd.

Udkast

Vedtægter for udviklingsrådet i _____

§ 1. Formål

1. Udviklingsrådet skal være et koordinerende forum, der kan bidrage til fremme af udviklingen i de lokalområder, det dækker, samt i kommunen som helhed.
2. Udviklingsrådet skal styrke samarbejdet mellem foreningsliv, erhvervsliv og de kommunale institutioner i lokalområderne.
3. Udviklingsrådet skal være talerør for lokalområderne i sager, der vedrører udviklingen af disse.
4. Udviklingsrådet indgår sammen med de andre udviklingsråd i kommunen i et netværk, der sikrer den nødvendige dialog mellem lokalområderne og kommunalbestyrelsen.

§ 2. Medlemskab

Enhver forening, gruppe, lokalråd, institution m.v., der har virke i XX, kan optages som medlem.

Stk. 2. Bestyrelsen træffer efter anmodning beslutning om optagelse, som herefter sker med omgående virkning. Optagelsen forelægges til godkendelse på førstkomende repræsentantskabsmøde.

§ 3. Udmeldelse og eksklusion

Udmeldelse kan ske med mindst 1 måneds skriftligt varsel og træder i kraft fra næstfølgende kalenderårs begyndelse.

Stk. 2. Begrundet eksklusion kan kun ske ved repræsentantskabsmødets beslutning efter samme regler som ved vedtægtsændringer, jf. § 10.

§ 4. Udviklingsrådets sammensætning

Udviklingsrådet ledes af et repræsentantskab, der består af alle medlemmerne. Ingen enkeltpersoner kan repræsentere mere end én medlemsforening.

Stk. 2. Til at varetage det løbende arbejde mellem repræsentantskabsmøderne vælger repræsentantskabet en bestyrelse, jf. § 5.

§ 5. Bestyrelsen

Bestyrelsen består af 5 medlemmer samt 2 suppleanter.

Stk. 2. Bestyrelsens medlemmer og suppleanter vælges på repræsentantskabsmødet.

Stk. 3. Bestyrelsens medlemmer og suppleanter vælges for en 2-årig periode. Genvalg kan finde sted.

Stk. 4. Bestyrelsen konstituerer sig med en formand og en kasserer.

Stk. 5. Bestyrelsen arbejder under ansvar over for repræsentantskabet. Ved evt. afstemninger i bestyrelsen har hvert medlem én stemme. Suppleanterne kan deltage i bestyrelsesmøder uden stemmeret.

Stk. 6. Bestyrelsen kan nedsætte ad hoc-udvalg/arbejdsgrupper, som refererer direkte til bestyrelsen.

§ 6 Økonomi

Udviklingsrådets regnskabsår er kalenderåret.

Stk. 2. Det tilstræbes, at udviklingsrådets økonomi baseres på et årligt tilskud fra kommunen.

Stk. 3. For udviklingsrådets forpligtigelse hæfter alene udviklingsrådets formue. Ingen medlemsgruppe og intet medlem af bestyrelsen kan forpligtes økonomisk ud over kontingentet.

Stk. 4. Repræsentantskabet vælger på hvert ordinært repræsentantskabsmøde 1 revisor for en 1-årig periode. Genvalg kan finde sted.

§ 7. Repræsentantskabsmøde

Repræsentantskabsmødet er udviklingsrådets højeste myndighed.

Stk. 2. Ordinært repræsentantskabsmøde skal afholdes én gang årligt inden den xx

Stk. 3. Det ordinære repræsentantskabsmøde indkaldes af bestyrelsen ved udsendelse af dagsorden med mindst 14 dages varsel.

Stk. 4. Indkaldelsen skal indeholde angivelse af tid og sted for mødets afholdelse samt dagsorden.

Dagsordenen skal mindst indeholde følgende punkter:

1. Valg af dirigent
2. Valg af referent
3. Godkendelse af stemmeberettigede repræsentanter
4. Aflæggelse af beretning om udviklingsrådets virke i det forløbne år
5. Fremlæggelse af det reviderede regnskab til godkendelse
6. Godkendelse af budget
7. Indkomne forslag
8. Valg til bestyrelsen
9. Valg af 1 revisor og 1 revisorsuppleant
10. Eventuelt.

Stk. 5. Ekstraordinært repræsentantskabsmøde kan afholdes, når bestyrelsen skønner det nødvendigt eller hensigtsmæssigt, og skal afholdes såfremt mindst 50 % af medlemmerne skriftligt fremsætter begæring herom med angivelse af, hvilke emner/punkter der skal indgå i dagsordenen.

§ 8. Afstemningsregler på repræsentantskabsmøder

Afgørelser træffes ved simpelt stemmeflertal uanset antal fremmødte medlemmer.

Stk. 2. Hvert medlem har 1 stemme. Der kan ikke stemmes ved fuldmagt.

Stk. 3. Skriftlig afstemning skal ske, såfremt blot én repræsentant kræver dette, dog altid ved personvalg.

§ 9 Fælles udviklingsråd

Udviklingsrådets formand indgår i det fælles udviklingsråd i kommunen.

§ 10. Vedtægtsændringer

Vedtægtsændringer skal vedtages på et repræsentantskabsmøde af mindst 2/3 af samtlige stemmeberettigede.

§ 11. Ophævelse

Ophævelse af Udviklingsrådet kan ske efter de samme regler, som er gældende for vedtægtsændringer.

Stk. 2. Udviklingsrådets midler tilbageføres til kommunen.

Bilag

Geografisk inddeling af Varde i udviklingsråd. Der er tale om en større udgave af det tilsvarende kort på s. 33

Litteratur

Sørensen, Eva & Jacob Torfing: *Den lokale netværksstyrings ABC*. Roskilde Universitet, 2006.

Sørensen, Eva & Jacob Torfing: *Netværksstyring. Fra government til governance*. Roskilde Universitetsforlag, 2005.

Bekendtgørelse af lov om kommunernes styrelse, (Kommunestyrelsesloven) LBK nr. 1060 af 24.10.2006.

Bogason, Peter: *Fragmenteret forvaltning*. Systime, 2001.

Habermas, Jürgen: *Demokrati og retsstat*. Hans Reitzels Forlag, 2005.

Kommissorium for Lokaludvalg. Københavns Kommune, juni 2007.

Strukturkommissionens betænkning (nr. 1434). Indenrigs- og Sundhedsministeriet, januar 2004.

Tænk tanken om Nærdemokrati. Redegørelse til indenrigs- og sundhedsministeren. Indenrigs- og Sundhedsministeriet, september 2005.

Åbent referat for Udvalg for Borgerservice og Lokaldemokrati,

Næstved Kommune, 6.11.2007, pkt. 65, s. 15

Århus-model for borgerinddragelse. Århus Kommune, juni 2004.

Hjemmesider

Københavns Kommune: www3.kk.dk

Næstved Kommune: www.naestved.dk

Silkeborg Kommune: www.silkeborg.dk

Varde Kommune: www.varde.dk

Vordingborg Kommune: www.vordingborg.dk

Århus Kommune: www.aarhuskommune.dk

Indenrigs- og Sundhedsministeriet (nu Velfærdsministeriet): www.im.dk

Retsinformation: www.retsinformation.dk

Noter

1. Blaabjerg Kommunes ansøgning til Indenrigs- og Sundhedsministeriets Landdistriksstøttepulje 2005, s. 2
2. Blaabjerg Kommunes ansøgning til Indenrigs- og Sundhedsministeriets Landdistriksstøttepulje 2005, s. 3
3. Poul Erik Mouritzen: „De er ikk' så ringe endda“, 1997, her citeret fra Strukturkommissionens betænkning nr. 1434, Indenrigs- og Sundhedsministeriet januar 2004, s. 173
4. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 3
5. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 7
6. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 8
7. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 42
8. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 11
9. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 11
10. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 12
11. Tænketanken om nærdemokrati. Redegørelse til Indenrigs- og Sundhedsministeriet, s. 13
12. Kommissorium for Lokaludvalg, Københavns Kommune, s. 1
13. Københavns Kommune: www.borgerinddragelse.dk
14. Originaludgaven af Vordingborg-modellen kan ses på Vordingborg Kommunes hjemmeside www.vordingborg.dk
15. Århus-model for borgerinddragelse, s. 4
16. Århus-model for borgerinddragelse, s. 7
17. Åbent referat for Udvalg for Borgerservice og Lokaldemokrati, Næstved Kommune, 6.11.2007, s. 15

Bogens forfatter

Steffen Hartje er cand.phil. i nordisk sprog og litteratur. Han er centerleder for Fritid & Samfund, Voksen Pædagogisk Center i Århus Amt og FolkeoplysningsSamvirket i Århus Kommune.

Han har i en række år arbejdet med nærdemokrati, medborgerskab, kultur- og fritidspolitik på mange forskellige niveauer, såvel lokalt som regionalt, senest gennem projekter i EU-regi. Det sker gennem undersøgelser, udviklingsarbejde, konsulentopgaver, foredragsvirksomhed og som skribent af bøger og artikler om disse emneområder.

